БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • № 255 (19.926). • 1987 йил 5 ноябрь, пайшанба • Баҳоси 3 тийин.

ПАРТИЯЛАР ВА МИЛЛИЙ-ОЗОДЛИК ҲАРАКАТЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ УЧРАШУВИ

Улуғ Октябрь 70 йиллиги байрам қилинишига ўз делегацияларини юборган партиялар ва ташкилотлар билан олдиндан келишиб олганидек, 4 ноябрь куни Москвада ана шу делегациялар учрашуви бошланди.

Учрашув қатнашчилари якдиллик билан шу учрашувда КПСС делегациясининг бошлиғи М. С. Горбачев раислик қилсин, деган фикрни айтдилар. КПСС делегациясига КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари А. А. Громико, Е. К. Лигачев, Н. И. Рижков, А. Н. Яковлев, КПСС Марказий Комитетининг секретарлари А. Ф. Добринин, В. А. Медведевлар киради.

Эрталабки мажлисда: Аргентина Компартиясининг Бош секретари А. Фава, Греция Компартиясининг Бош секретари Х. Флоракис, Ҳиндистон Миллий конгресси партияси (И) Умумҳиндистон Комитетининг Бош секретари Р. Р. Рам, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев, Араб Социалистик уйғониш партияси (АСУП, Сурия) Бош секретарининг ўринбосари А. ал-Аҳмар, Швейцария социал-демократик партияси Марказий Комитетининг аъзоси, «Базлер ац» газетасининг бош редактори Т. Майссен, Болгария Компартияси Марказий Комитетининг Бош секретари Т. Живков, Бирлашган Миллий мустақиллик партияси (ЮНИП, Замбия) Марказий Комитетининг аъзоси Э. Муденда, Бельгия Компартиясининг Раиси Л. Ван Гейт, Франция Компартиясининг Бош секретари Ж. Марше, Фарабундо Марти номли Миллий озодлик фронти (Сальвадор) вакили Ш. Х. Хандаль, Норвегия Ишчи партиясининг Бош секретари Т. Ягланд, Венгрия Социалистик ишчи партияси Бош секретари Я. Кадар, Фаластин Озодлик Ташкилоти ижрокомининг Раиси Я. Арафат, Австралия Лейбористлар партиясининг вице-президенти М. Биан, ГБСП Марказий Комитетининг Бош секретари Э. Хонеккер, Мадагаскар Мустақиллик конгресси партияси (АКФМ) Раиси Р. Андриамандзату, Нидерландия Компартияси Марказий Комитетининг Раиси Э. Изебауд, Никарагуа Сандиночилар Миллий озодлик фронти Миллий раҳбарлиги Ижроия комиссиясининг координатори Д. Ортега сўзга чиқдилар.

Кечки мажлисда: ПБИП Марказий Комитетининг Биринчи секретари В. Ярузельский, Чили Компартияси Марказий Комитети Сиёсий комиссияси ва Секретариатининг аъзоси В. Тейтельбойм, Финляндия Компартиясининг Раиси А. Аалто, Ҳиндистон Компартияси (марксчи) Марказий Комитетининг Бош секретари Э. М. Ш. Намбудирипад, Чехословакия Компартияси Марказий Комитетининг Бош секретари Г. Гусак, ФРЕЛИМО партияси (Мозамбик) Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси М. Душ Сантуш ва бошқалар сўзга чиқдилар.

Учрашув қатнашчиларининг нутқлари давом этмоқда. **(ТАСС).**

Ўртоқ М. С. ГОРБАЧЕВ нутқи

Ҳурматли ўртоқлар! Азиз дўстлар!

Сизларни яна — энди ҳар жиҳатдан одатдан ташқари бўлган, ҳозирги дунё бошдан кечираётган чуқур ўзгаришларни акс эттирувчи мана шу учрашувнинг қатнашчилари сифатида табриклайман.

Шу фурсатдан фойдаланиб, мамлакатимизга келганингиз, тантаналаримизда қатнашганингиз учун сизларга миннатдорчилик билдираман. Биз учун бу — ҳам шараф, ҳам катта мададдир.

Азиз ўртоқлар! Дўстлар! Октябрнинг 70 йиллигига бағишланган тантанали мажлисда ҳаммаларингиз қатнашдингиз. Бу эса бизни ишларимиз ҳақида яна гапириш заруратидан халос этади. Бу ерда мен докладда айтилган гапларни давом эттириб, баъзи бир мулоҳазаларни сизлар билан ўртоқлашмоқчиман.

Октябрь революцияси вужудга келтирган қудратли революцион тўлқин Европада ва жаҳонда пасайган бир пайтда В. И. Ленин Октябрь революцияси, кўп кишиларга туюлганидек, жуда яқинлаштириб қўйган мақсадлар сари ҳаракат қилишнинг нақадар мураккаблигини бошқалардан кўра барвақтроқ тушунган эди. Лениннинг янги иқтисодий сиёсат концепцияси унинг тинч-тотув яшаш («биргаликда тинч яшаш») ғоясини аввалига фақат сиёсий, ҳатто дипломатик соҳадан даврнинг таг-заминли қонунлари соҳасига кўчирди.

Тўғри, кейинчалик, бошқача тасаввурлар устунлик қилган даврлар бўлди. Аммо энди биз тарих билан қувлик қилиб, бор нарсага қараб эмас, балки кўрмоқчи бўлган нарсамизга асосланиб иш тутиш йўлидаги уринишларни узил-кесил бартараф этдик.

80-йилларда жаҳон тараққиётининг бутун урушдан кейинги даврда тўпланиб, етилиб қолган хусусиятлари қалқиб юзага чиқди. Бу — аввало ядро даврининг хусусиятлари бўлиб, у инсоният омон қолишининг ўзи муаммосини биринчи ўринга чиқариб қўйди. Сўнгра бу — дунёдаги хўжалик алоқаларининг чигаллашувида, дунёдаги мамлакатлар ва халқларнинг ўзаро боғлиқлиги кучайишидан иборат фан-техника революцияси стимул бераётган жараён, хилма-хиллик ва зиддият шароитида дунёнинг яхлитлиги қарор топиши жараёнидир. Бу, ниҳоят, инсоннинг хавф-хатарга, ҳозирги турмуш суръатлари ва руҳий зарбаларига мослашуви биологик қобилиятининг ўзига дағдаға қилаётган жаҳоншумул муаммоларнинг кескинлашувидир.

Мана шуларнинг ҳаммаси тинч-тотув яшаш ғоялари мазмунининг янги қирраларини ойдинлаштиради, бу эса сиёсий ҳаракатлардан ўз вазифаларини янгича таҳлил этиш ва қайтадан идрок қилишни, таркиб топган мафкуравий схемалар ва одат бўлиб қолган фикрларни бартараф этишни талаб қилади.

Бу — осон иш эмас. Ҳеч кимда тайёр йўл-йўриқлар йўқ. Ҳозирги зиддиятли дунёнинг эгри-бугри йўлларидан чиқиб олиш иложини топишдек мушкулотни осон қиладиган восита ҳеч кимнинг қўлида бўлмаса керак. Биз янгича фикрлаш концепциямизни баён қилар эканмиз, ҳақ гапни бир ўзимиз айтишни асло даъво қилмаймиз: инсониятнинг давримиз хатарли йўлларидан XXI асрга — ядросиз ва зўравонликсиз дунёга ўта олишига ёрдам берадиган йўлни ўзимиз ҳам қидиряпмиз ва бошқаларни ҳам биргаликда қидиришга таклиф этяпмиз.

Тарихий истиқболда айни социализм цивилизациянинг ривожланишида вужудга келган қалтис нуқталарни бартараф этишга ҳал қилувчи ҳисса қўшади, албатта — бизнинг эътиқодимиз мана шундай. Айни шу тузум инсониятнинг ўзи учун мутлақо бошқача, халоскорлик даражасига ёриб ўтишига имкон берадиган Гегелча «чора»ни, манфаатлар мувозанатини қидиришга самарали таъсир ўтказа оладиган зўр қобилиятга эгадир. Социализмнинг имкониятлари ҳали унчалик тўла-тўкис намоён бўлгани йўқ.

Аслини олганда, илдизлари Октябрда амал ола бошлаган **жуда чуқур социал революция давом этмоқда.** Бироқ унинг узоқ давом этиши, янгилиги ва нотекислиги, илғор силжишлар билан орқага қайтишларнинг бир-бири билан бирга қўшилиб, ёнма-ён яшаб келаётганлиги, революцион ва эволюцион жараёнларнинг алмашиниши ва ўзаро боғлиқлиги эски дарсликларга қараб тузилган ҳар қандай мантиқий схемаларни чиппакка чиқаради.

Давр социал ҳаракатининг мантиқи тобора кўпроқ намоён бўлмоқда. Бу мантиқнинг моҳияти — эксплуататорлик жамияти моддий ва маънавий жиҳатдан ўзини ўзи обрўсизлантиришидан иборат.

Социализм тарихидаги салбий жиҳатлар ҳам, марксизмни инкор қилувчиларнинг бутун-бутун кутубхоналари ҳам, дунёдаги мафкуравий маккорлиги ҳам **капитализмнинг ўрнини оладиган мақбулроқ жамият бор,** деган хулосани рад қила олмади. Мана шу мақбулроқ жамият — социализмдир.

Бироқ ривожланиш вариантлари хилма-хил бўлиб қолаверади. Тарих спиралининг ҳар бир навбатдаги айланасида эски дунё кучлари муайян пайтдаги энг хатарли зиддиятларни камайтириш ва ўз ҳукмронлигини давом эттириш имкониятига эга бўлади. Масалан, капитализмнинг фан-техника революциясидан фойдаланиши соҳасида худди шундай бўлди. Албатта, капиталистик тузумнинг ички антагонизмлари ҳар бир янги босқичда қайтадан юзага келаверади, аммо энди янгича, бошқача тарзда намоён бўлади.

Дарвоқе, фан-техника революциясининг янги технологик босқичи энди бошланяпти, бу босқичда ундан капиталистик усулда фойдаланишнинг оқибатлари келгусида маълум бўлади. Бу проблемаларни чуқурроқ назарий таҳлил қилиш ҳам эндигина бошланмоқда. Капитализм умумий кризисининг доимий чуқурлашиб боришига оид одатдаги формула замирида ишлаб чиқариш усулида рўй бераётган ҳодисаларнинг моҳияти эндигина кўзга ташланмоқда, сиёсий тахминлар ҳақида гапирмаса ҳам бўлади.

Технологик ривожланиш жиҳатидан реал социализм ҳозирча капитализмдан орқада қолаётганлиги ҳам жараёнларни тушунишнинг янги поғонасига кўтарилишга халақит берди. Социалистик жамиятни революцион қайта қуриш, уни сифат жиҳатидан янги ҳолатга ўтказиш давомида бундай қолоқликни бартараф этиш шарт-шароитлари вужудга келмоқда. Бироқ айни у — мана шу эртанги кун жамияти социал жиҳатдан энг мақбул йўлни излаётган кишиларга ёрдам берадиган юқорироқ типдаги социализмнинг ўзидир.

Сезган бўлсангиз, тантанали мажлисдаги докладда мен капитализм қонуниятларининг иккита, айниқса хатарли кўриниши ҳақида: экономикани ҳарбийлаштириш ва ривожланаётган дунё билан ноэквивалент товар айирбошлаш ҳақида гапирдим. Аммо булар тегишли давлат сиёсати ёрдамидагина содир бўлиши мумкин. «Совет хавфи» бор, деб даҳшатга солинаётган бир пайтда, одамларнинг онгида «асосий» миллий манфаатлар бир нарса-ю, иккинчи даражали манфаатлар бошқа нарса, жаҳон сиёсати ва экономикасининг «субъектлари» бир нарса-ю, «объектлари», яъни янги мустамлакачилик соҳаси бошқа нарса, деган эътиқод маҳкам ўрнашиб қолган бир пайтда бу сиёсат Ғарбда қўллаб-қувватланиб турибди.

Бизнинг қайта қуришимиз ўзининг ҳамма халқаро оқибатлари билан бирга «Совет хавфи» бор, деган даҳшатни пучга чиқармоқда ва милитаризмни сиёсий жиҳатдан оқлайдиган ҳеч қандай важ қолмаяпти. Ресурсларни қурол-яроғларга исроф қилишнинг номақбуллиги ва ҳалокатли эканлиги экология хавфи қаршисида, ҳам, ишсизлик ўсиши муносабати билан ҳам тобора очиқ равшан бўлиб қолмоқда, фан-техника революциясининг янги даврасида ишсизлик илгаригидан кўра бутунлай бошқача муаммога айланмоқда. Қуролланиш пойгасининг ўта зўриқишларига, ақл бовар қилмайдиган даражада кўпайиб кетган давлат қарзларига ва ҳукмрон иқтисодий худбинликка дош бера олмаётган молиявий система ҳам мушкул аҳволга тушиб қолаётганлигидан дарак берувчи нишоналар бор. Иккинчи томондан, ҳозирги босқичда «учинчи дунё»да (бу ибора хусусида мендан аввал бу ерда сўзга чиққан Рам Р. Рамнинг фикрига қўшиламан) шаклланаётган янги озодлик турткиси, башарти ривожланаётган мамлакатлар дунёдаги хўжалик алоқаларида тенг мавқени олмасалар, башарти дунёдаги янги иқтисодий тартиб ғояси турмушга татбиқ этила бошламаса ва башарти «тараққиёт учун қуролсизланиш» вазифасини ҳал этиш амалий йўлга қўйилмаса, портлаш хавфини туғдирмоқда.

Жаҳондаги жараёнда цивилизациянинг ҳаёт-мамот масаласини ўртага қўяётган ва дунёда рўй бераётган ҳамма воқеаларга таъсир ўтказаётган «Қалтис йиғинди» мана шу йўллар билан вужудга келиб бормоқда.

Ҳозир жаҳон тараққиётини фақат бир-бирига зид икки социал системанинг кураши нуқтаи назаридан таҳлил этиб бўлмайди. Бу тараққиётнинг диалектикаси кўпдан-кўп омилларнинг бирлиги, ўзаро кураши, мусобақаси ва ўзаро таъсиридан иборат. Турли жамиятларнинг айни мана шу ўзаро таъсирида уларнинг ҳар бири имтиҳондан ўтади. Бу нарса уларнинг қандайдир бирлашувини, қандайдир ўхшашлигини билдирмайди, албатта.

Биз социализмнинг ҳақиқий қадриятларидан заррача воз кечмаймиз, аксинча, тузумимизнинг инсонпарварлик моҳиятини сохталаштирган ҳамма иллатлардан ўзимизни халос қилиб, бу қадриятларни бойитаверамиз. Синфий душман бизга «меҳр» қўйиши учун биз асло интилмаймиз. Бунинг бизга ҳеч кераги йўқ. Биз синфий душманни ҳаёт ҳаммамиз бир қайиқда эканимизни ва ўзимизни шу қайиқ тўнтарилиб кетмайдиган тарзда тутишимизни англаб олиб, реалликлар билан ҳисоблашишга мажбур этишига умид қиламиз.

Бу йўлда социализм учун тузум сифатидаги синфий манфаатлар ҳам, умуминсоний манфаатлар ҳам бир бутун бўлиб қўшилади. Капитализм учун эса тинч-тотув яшаш ва мусобақалашишдан бошқа оқилона йўл йўқ.

Экологик «инфаркт»нинг ялпи хавфини фақат биргалашиб камайтириш ва бартараф қилиш мумкин. Бу муаммо аллақачондан буён интернационал муаммо бўлиб қолган. Якка-ёлғиз ҳолда энергетика муаммосини ҳам тубдан ҳал этиб бўлмайди. Айниқса, дунё океани бойликларини ўзлаштириш ҳам амри маҳол. Ниҳоят, Ер атрофи фазоси чўққиларини ва ундан олисларни — Қуёш атрофи ва самовий космосни забт этиш фақат инсониятнинг коллектив ақл-заковати уддалайдиган ишдир.

Айтилган мана шу гаплар муносабати билан ҳозирги замон илғор кучларининг интернационал масъулияти мислсиз даражада юксакдир. Шу кучлар орасида **коммунистик ҳаракат** ўзига муносиб ва мўътабар ўрин эгаллаб турибди ва эгаллайверади.

Бу ерда мен КПСС номидан гапираётганим учун ўтган кунги докладимда шу ҳаракат ҳақида айтган гапимга бир неча оғиз сўз қўшмоқчиман. Ҳозир дунёдаги бошқа кўп ҳаракатлар каби коммунистик ҳаракат ҳам янгиланишга, сифат ўзгаришларига муҳтож.

У миллий кучгина эмас, балки ўз табиатига кўра интернационал куч ҳам эканлиги ҳозир муҳимдир. Бу куч ҳозирги инсониятга, айниқса, зарур. КПССга келганда шуни айтиш кераки, у ўзининг ички режалари ва ишларини халқаро заминдан асло ажратмайди, бу режалар ва ишлар идеалдош қардошларимиз ва умуман илғор кучлар учун эга бўлган ёки эга бўлиши мумкин бўлган аҳамият билан таққосланмаслиги мумкин эмас, албатта. Турғунлик даврида социализмнинг интернационал таъсири пасайганини ўзимиз кучли ҳис этдик. Хуллас, СССРдаги қайта қуриш шу нуқтаи назардан ҳам пишиб етилган. Дунёдаги иқтисодий ва сиёсий соҳадагина эмас, социализм, демократия ва тараққиёт кучларининг маънавий мададкорлиги соҳасида ҳам янги босқичдаги ўз ишимизнинг моҳиятини тўла-тўкис англаб турибмиз. Аммо ўз мамлакатларимизда баб-баравар ишлашгина етарли эмас. Ҳозирги формалардаги ўзаро ҳамкорлик ҳам керак, албатта. Тараққийпарвар кучлар ўртасидаги **ўзаро муносабатларнинг,** таъбир жоиз бўлса, мукаммалроқ **маданияти** зарур. Ғоят хилма-хил тажрибани бир бутун қилиб мужассамлаштириш имконини берадиган, атрофимиздаги ранг-баранг ва зиддиятли дунёни тушунишга хизмат қиладиган маданият керак. «Билимдонлик кибр-ҳавоси» янги муаммоларни идрок эта олиш қобилиятидан чўчиш билан баробар бўлиб, ўзгаларнинг нуқтаи назарини ўйламай-нетмай рад қила беришдек яшовчан одатдан далолат беради. Бунда мулоқот ҳам, самарали мунозара ҳам бўлмайди. Энг муҳими эса ишга зарар етади.

Маркс билан Энгельс аср бошида ишлаб чиққан ҳамма қоидаларнинг бир қисмини кузатиш асосида олинган хулосаларни империализм даврига ақидапарастларча татбиқ этиб бўлмаганидек, 50-, 60-йилларда, ҳатто 30-йилларда вужудга келган фаразлар ёрдамида ҳозирги замонга баҳо бериб, мана шундай йўл тутиш, айниқса, ярамайди. Ўтмишдошларимизнинг инсон социал озодлиги йўлида яратган назарий меросини янгича назар билан идрок қилиш — янги реалликларни аниқ таҳлил этиш ва энг мақбул тўғри сиёсий хулосаларни чиқаришга ёрдам берадиган тарзда идрок қилиш керак.

Антагонистик жамиятнинг ўрнини оладиган ва жаҳон майдонидаги муҳолифларча кескинликни юмшатадиган программавий йўлни излашда кўпгина саволларга жавоб қайтарилиши керак. Бизнинг партиямиз, унинг назарий, илмий кучлари шу масалалар билан жиддий шуғулланиб, бошқа даврда ва ижод учун бошқа имкониятлар шароитида юзага келган тасаввурлар ва схемалардан халос бўла бошладилар.

Қардош партиялар, коммунистларнинггина эмас, улар билан бирга социалистлар ва социал-демократларни, лейбористларни, сиёсий тафаккур ва ҳаракат бошқа йўналишларининг вакилларини, инсон даҳоси ғалабаларини қадрлайдиган, уларни келажак авлодлар учун сақлаб қолиш ва фойдаланиш истагида бўлган барча кучларни ҳамкорликка, биргаликда излашга таклиф этамиз. Цивилизацияни янгилаш инсон зотининг омон қолиши вазифаси билан чамбарчас боғланиб кетган янги вазиятни тушуниш учун шу иш ҳаётий муҳимдир.

Янгича тафаккур — янгича ахлоқ, янгича психология ҳам демакдир. Бундай тафаккур ҳар бир кишининг ўз мамлакати граждани, ўз партияси аъзоси, ҳар қандай илғор миллий ҳаракатнинг актив қатнашчиси бўлиб қолиш билан бирга бутун дунёнинг қандай бўлиши ва умуман бўлиши ёки бўлмаслиги учун масъулиятни ҳис этиши кераклигига қаратилган.

ВЕТЕРАНЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

4 ноябрь куни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетида партия ветеранлари, Улуғ Октябрь социалистик революцияси, граждандар уруши ва Улуғ Ватан уруши, социалистик қурилиш қатнашчилари билан учрашув бўлиб ўтди. Учрашув Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига бағишланди.

Учрашув бошланишидан олдин Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Р. Н. Нишонов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Раиси Ғ. Ҳ. Қодиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари В. П. Анишчев ветеранларни қабул қилдилар. Ветеранларга КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети Президиуми ва СССР Министрлар Советининг табрикномаси, эсдалик совғалари топширилди.

Учрашув чоғида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев социалистик Ватан қудратини мустаҳкамлашга катта ҳисса қўшганликлари учун кекса авлод вакилларига миннатдорчилик билдирди. КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишлаб Москвада ўтказилган қўшма тантанали мажлиси ҳақида сўзлаб берди, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевнинг Кремлдаги Съездлар саройида қилган «Октябрь ва қайта қуриш: революция давом этмоқда» мавзуидаги докладидан олган таассуротларини ўртоқлашди.

Бу докладда, деб таъкидланди учрашувда, Ленин бошчилигидаги большевиклар партияси раҳбарлигида амалга оширилган Октябрь революциясининг буюк аҳамияти очиб берилди, Совет халқи 70 йил давомида босиб ўтган тарихий йўл илмий жиҳатдан асосланган ҳолда холисона таҳлил этилди, совет жамиятининг сифат жиҳатдан янги ҳолатига эришиш йўллари белгилаб берилди.

Совет ҳокимияти йилларида Ўзбекистонда юз берган улкан социал ўзгартишларга, деб уқтирилди учрашувда, янги ижтимоий тузумни ўрнатиш ва мустаҳкамлаш учун, республикани индустрлаш, қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришнинг фаол қатнашчилари бўлмиш ветеранлар катта ҳисса қўшдилар. Улуғ Ватан урушида совет халқи эришган ғалабада улар бебаҳо роль ўйнадилар. Улуғ Октябрь байрами арафасида республиканинг барча меҳнаткашлари кекса авлод вакилларининг хизматларига чуқур ҳурмат билан қараётганликлари уқтириб ўтилди. Уларнинг фидокорона меҳнати туфайли Ўзбекистон барча совет халқларининг қардошларча ёрдамига таяниб, тарихан қисқа муддат ичида экономика, маданиятни ривожлантиришда жозибадор муваффақиятларга эришди. Ҳали ҳеч ким ўтмаган йўлдан борган социалистик жамият бинокорлари кўп қийинчиликларни енгиб ўтишларига, хатолар аламларини чекишларига тўғри келди. Ҳозир мамлакатимизда авж олдириб юборилган қайта қуриш, ижтимоий ҳаётни кенг демократиялаш Улуғ Октябрь бошлаган революцион ўзгартишларнинг ижодий давоми бўлиб қолди. Ветеранлар республиканинг барча меҳнаткашлари билан биргаликда партия олға сурган жадаллаштириш стратегиясини амалга ошириш, турғунлик, олға томон ҳаракат қилишимизга тўсқинлик қилаётган ҳамма иллатларга барҳам бериш билан боғлиқ бўлган муаммоларни ҳал этишга фаол қўшилдилар.

Учрашувда партия ва ҳукумат халқ хўжалигига раҳбарликни яхшилаш, кадрлар билан ишлашни такомиллаштириш, социал муаммоларни ҳал этиш юзасидан кўраётган чора-тадбирлар ҳақида гапирилди. Пахта йиғим-теримидаги қолоқликни тугатиш билан боғлиқ масалаларга катта эътибор берилди.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетидаги учрашув ва суҳбат чоғида ветеранлар ўзларига оталарча ғамхўрлик қилаётганлиги, уларнинг Ватан олдидаги хизматларига юксак баҳо бераётганлиги учун Коммунистик партияга самимий миннатдорчилик билдирдилар. Фикрлашув чоғида большевиклар шонли гвардиясининг намояндалари доклад ва Кремлдаги Съездлар саройидаги тантанали мажлис қатнашчиларининг нутқлари уларга жуда катта таъсир қилганлиги ҳақида гапирдилар. Ветеранларнинг қалблари оптимизм билан, Улуғ Октябрь ғоялари ҳозирги бурилиш даврида янада революцион тараққиётга эришиб, социализм имкониятларидан самаралироқ фойдаланишга хизмат қилишига ишонч туйғулари билан тўлиб-тошди.

Учрашув қатнашчилари кекса авлод вакиллари бундан буён ҳам революцион сафда туриб, қайта қуриш вазифаларини ҳал этишда, ёшларни совет ватанпарварлиги ва қардошларча интернационализм руҳида тарбиялашда партияга актив ёрдам бераверади, деб республика ветеранларининг катта отряди номидан ваъда бердилар.

Ветеранлар билан учрашувда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бюроси аъзолари ва аъзоликка кандидатлар қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ҲАР ҚАНДАЙ ОБ-ҲАВО ШАРОИТИДА ҲАМ ТЕРИМ СУРЪАТИНИ БЎШАШТИРМАЙЛИК!

Азиз пахтакорлар, ҳиммати баланд ҳашарчилар!

● Ҳаво очиқ кунларнинг ҳар бир дақиқаси ғанимат. Йиғим-теримда ғайрат-шижоат кўрсатайлик.

● **Ўтган куни республикамиз пахтазорларидан 54650 тонна «оқ олтин» териб олинди. Ҳозиргача уйилган пахта хирмонимиз 3734782 тоннадан ошиб кетди.**

● **Бир кунда «зангори кема»лар бункеридан 25958 тонна, мавсум бошидан бери 1679750 тонна хом ашё тўкилди.**

ҲУРМАТ ШОҲСУПАСИ

3 ноябрь куни энг юқори кўрсаткичга эришганлар:

Пайариқ районидаги «Қорақалпоғистон» совхози. Хўжалик меҳнаткашлари бир кунда йиллик топшириқнинг 4,77 процентига тенг пахта тайёрладилар.

Большевик районидаги К. Маркс номли колхознинг Қўчқор Худойқулов бошлиқ бригадаси коллективи қабул пунктларига планнинг 5,8 проценти миқдорида «оқ олтин» етказиб берди.

Янгийўл районидаги Н. Ниёзов номли колхоз механизатори Жумабой Абдураззоқов ўз агрегати бункеридан 5 тонна дурдона тўкди.

Сирдарё районидаги Охунбобоев номли колхоз теримчиси Ачахон Мирзаева хирмонга 226 килограмм пахта топширди.

Республика областларида пахта тайёрлашнинг бориши тўғрисида шу йил 4 ноябрга бўлган

МАЪЛУМОТ

(Планга нисбатан процент ҳисобида)

Областлар	Бир кунда	Мавсум бошидан	Шу жумладан машинада терилгани: Бир кунда	Шу жумладан машинада терилгани: Мавсум бошидан
Хоразм	0,76	82,12	1,03	42,68
Бухоро	0,92	81,15	1,02	67,67
Сурхондарё	1,27	77,33	0,71	83,50
Тошкент	1,43	72,88	0,91	62,64
ҚҚАССР	0,94	71,70	0,62	61,85
Жиззах	1,83	70,93	1,57	62,02
Сирдарё	1,47	67,39	1,52	71,67
Фарғона	0,39	63,65	0,03	29,56
Қашқадарё	0,87	56,17	0,92	51,63
Наманган	0,51	55,48	0,13	38,48
Навоий	0,89	51,45	0,98	42,75
Андижон	0,07	49,96	0,01	19,36
Самарқанд	1,50	49,70	1,15	42,60
Республика бўйича:	0,95	65,29	0,81	52,49
Шу жумладан ингичка толали пахта:				
Навоий	2,82	126,04	4,08	66,52
Сурхондарё	1,58	94,41	0,98	118,44
Қашқадарё	1,49	64,97	2,47	85,81
Наманган	0,70	59,74	—	—
Бухоро	0,61	33,12	1,09	17,29
Республика бўйича:	1,52	82,93	1,49	102,94

ОБ-ҲАВО

Ўзбекистон ССР гидрометеорология марказининг хабар қилишича, республикада ҳаво ўзгариб туради, айрим жойларда бироз ёмғир ёғади. Қорақалпоғистон АССРда ёғингарчилик бўлади. Ғарбдан секундига 9—14 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 5—10, кундузи 15—20, Ўзбекистоннинг шимолий районларида 9—14 даража иссиқ бўлади.

Тошкентда ҳаво ўзгариб туради, кечаси бироз ёмғир ёғади. Кундузи ёғингарчилик бўлмайди. Ғарбдан секундига 7—12 метр тезликда шамол эсади. Кечаси 6—8, кундузи 18—20 даража иссиқ бўлади.

(ЎзТАГ).

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Н. А. БЕЛОГУРОВГА «ЎЗБЕКИСТОН ССРДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ТРАНСПОРТ ХОДИМИ» ФАХРИЙ УНВОНИ БЕРИШ ТЎҒРИСИДА

Республика темир йўл транспортини ривожлантиришга катта шахсий ҳисса қўшганлиги учун СССР Темир йўллар министрлиги Ўрта Осиё темир йўлининг бошлиғи ўртоқ Николай Андреевич Белогуровга **«Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган транспорт ходими»** фахрий унвони берилсин.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Р. НИШОНОВ.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Секретари Л. БЕКҚУЛБЕКОВА.

Тошкент шаҳри, 1987 йил 4 ноябрь.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми ўрта аср шарқи олимларининг илмий меросини ўрганишга катта ҳисса қўшганлиги ва актив ижтимоий фаолияти учун Ўзбекистон ССР Фанлар академияси Шарқшунослик институти директорининг ўринбосари ўртоқ Павел Георгиевич **Булгаковга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган фан арбоби»** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми актив ихтирочилик ва рационализаторлик фаолияти, жамоатчилик иши учун Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институтининг доценти ўртоқ Аркадий Михайлович **Берштинга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ихтирочи»** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми кўп йиллик самарали илмий-педагогик фаолияти ва юқори малакали музика санъати мутахассислари тайёрлашдаги хизматлари учун М. Ашрафий номидаги Тошкент давлат консерваториясининг профессори ўртоқ Иосиф Аронович **Немировскийга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган маданият ходими»** фахрий унвони берди.

* * *

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми республика қишлоқ хўжалиги учун инженерлар ва илмий кадрлар тайёрлашдаги бенуқсон меҳнати ва илмий-педагогик фаолияти учун Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш инженерлари институти факультет декани ўртоқ Валентин Александрович **Ивановга «Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалигида хизмат кўрсатган механизатор»** фахрий унвони берди ва шу институт кафедра мудири ўртоқ Мажид Саидович **Ғаниевни** Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотлади.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТАНТАНАЛИ МАЖЛИСИ

РЕВОЛЮЦИЯ ИШЛАРИМИЗДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

3 ноябрь куни бўлган кундузги мажлисда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитети секретари **Л. Н. Зайков** раислик қилди.

Менга революция солномасига ёрқин саҳифалар ёзган Грузия коммунистлари, меҳнаткашлари номидан сўзлашдек улуғ шараф насиб этди, деди «Электровозостроитель» ишлаб чиқариш бирлашмасига қарашли В. И. Ленин номидаги Тбилиси электровозсозлик заводи бригадаси бошлиғи **Г. А. Метонидзе.** Владимир Ильич Ленин Закавказье партия ташкилотларининг жанговар ва интернационализм анъаналарига юксак баҳо берган эди.

Ўлкамизни социалистик асосда ўзгартириш ленинча планини амалга ошира бориб, қардош республикаларнинг меҳнаткашлари қолоқликдан тараққиётга, халқларнинг амалдаги ҳуқуқсизлигидан уларнинг равнақи ва яқинлашуви сари чинакамига улуғвор қадам ташладилар.

Эндиликда Озарбайжон, Арманистон, Грузия коммунистлари, меҳнаткашлари қайта қуриш — ўз моҳиятига кўра, революцион ўзгаришларнинг биринчи сафларида бўлишни ўзларининг партиявий, гражданлик бурчлари деб билмоқдалар.

Электровозсозлик заводида катта қийинчиликлар бор, бу мушкул аҳволдан ўзимиз чиқишимиз керак, қайта қуришни биз шундай тушунмоқдамиз. Шу боисдан ҳам биз турдош корхоналарга кўз тикиб ўтирмасдан, шу ернинг ўзида зарур қисмларни тайёрлаб, бош реконструкцияни жадаллаштиришга қарор қилдик.

Қайта қуришни орзиқиб кутган эдик, деди бригадир. Янги йилдан бошлаб биз тўла хўжалик ҳисобига, ўз харажатларини ўзи қоплаш ва ўзини ўзи пул билан таъминлаш усулига, ўз-ўзини бошқаришга ўтамиз. Ҳамонки ишчи ишлаб чиқаришни бошқаришда қатнаша бошлаши биланоқ у ҳамишаликка аҳволнинг ва корхонанинг хўжайини бўлиб қолди. Энди ҳеч ким уни ана шу хўжайинлик лавозимидан силжита олмайди.

Шунинг учун ҳам биз бутунлай қайта қуриш тарафдоримиз. Биз чин дилдан ошкоралик, демократия, ўз-ўзини бошқариш, социал адолат тарафдоримиз. Ўзгаришлар нақадар теран бўлса, янгиланиш миқёслари нақадар кенг бўлса, ишимиз шу қадар тиғиз бўлади. Лекин биз қийинчиликлардан чўчимаймиз. Ишчи халқи партиямизнинг ички ва ташқи сиёсатини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқда.

Михаил Сергеевич Горбачевнинг чуқур мазмунли, сертаъсир доклади, деди Сирдарё область «Малик» совхози звеноси бошлиғи **Т. Б. Қирғизбоева,** бу — муштарак таржимаи ҳолимиз тўғрисидаги муқаддас ҳақиқатдир, бу ҳақиқат ҳар бир совет кишисининг кўнглига яқиндир. Ленинчи партиямиз, халқимизнинг кучқудрати шундаки, биз ҳақиқатдан қўрқмаймиз. Докладда шахсга сиғиниш, турғунлик даври сингари аччиқ саҳифалар тўғрисида гапирилаётганида мен ҳамма нарсани очиқ-ойдин айтилаётганлиги тўғри, деб ўйладим. Биз шахсга сиғиниш оқибатлари ва раҳбарларнинг манманлиги, исрофгарчилик, хўжакўрсинлик ва адолатсизликдан Ўзбекистонда анча озор кўрдик. Ҳозир уларни бартараф этиб, ишни қайта қурмоқдамиз. Тўғрисўзлик оддий меҳнаткашларга айниқса маъқул: биз ҳозиргача ёмон ишлаганлигимизнинг боиси шундаки, кўп нарсалар ҳақида рўй-рост гапирилмади. Эндиликда эса, биз бошқача яшашга ўрганмоқдамиз, мен ишимизнинг муваффақиятига ишонаман. Чунки биз янги ҳаётни бўмбўш яланғликда қураётганимиз йўқ.

Отам камбағал деҳқон эди. Унинг қизи Совет ҳокимиятининг олий органи аъзолигига — мамлакат Олий Советининг депутатлигига икки марта сайланади, деб хаёлига ҳам келтирмаган бўлса керак. Онамнинг ҳикоя қилишидан шариат хотин-қизларимизга қандай қабиҳ қисматни раво кўрганлигини билар эдим. Бугун эса менинг миллион-миллион дугоналарим тенг ҳуқуқли, эркин ҳаёт кечирмоқдалар, жамиятнинг барча ишларида фаол иштирок этмоқдалар ва уларнинг тақдири Ўзбекистонимизнинг катта ва бахтли қисмати билан пайваста бўлиб кетмоқда. Ўзбекистонимиз мамлакатимиздаги барча халқларнинг самимий ва доимий ёрдами билан, дўстлик ва интернационализм туфайли гуллаб-яшнади. Бу сўзлар замирида биз учун алоҳида маъно бор. Бу сўзлар замирида Россия, Украина, Белоруссия, улуғ Ватанимиздаги бошқа қардош республикалар шонли ўғил-қизларининг конкрет ҳиссалари бор.

Бу йил, деди звено бошлиғи, биз биринчи бўлиб пахта етиштиришда янги технологияни қўлладик. Фақат суғориш чоғидагина кўрилган фойда 8 марта кўп бўлди. Иш кунидан кейин ҳориб-чарчаб пайкал четида турар эканман, агар ҳамма ҳам янгича ишласа, чин кўнгилдан ва бор куч-ғайратини ишга солиб меҳнат қилса, нақадар катта ютуқларга эришган бўлур эдик, деб ўйлаб қоламан! 23 йилдан бери механизаторман. Ҳамиша қачон қўлимизга, ниҳоят, яхши пахта териш машинаси тегар экан, деб орзиқиб кутмоқдаман. Олимларимиз бизнинг меҳнатимизни енгиллаштирадиган ва енгил саноатга юқори сифатли тола етказиб берилишига имкон берадиган пахтанинг янги навларини ва мукаммал машиналарни яратишга нима учун шошилмаяптилар?

Бу ерда, Кремлдаги Съездлар саройи минбарида Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи нақадар катта ва иноқ оила эканлигини алоҳида ҳис этасан, киши. Бундай оилага ҳар қандай синовлар ҳам писанд эмас. Ўзбекларда жуда ажойиб халқ удуми — «ҳашар» бор. Ҳамма бир ёқадан бош чиқариб, умумий вазифани иноқ бўлиб ҳал этишини ҳашар дейишади. Михаил Сергеевич, биз ҳашар қилиб қайта қуришни амалга оширамиз ва Ер юзида тинчликни сақлаб қоламиз!

Революция ижодий зиёлиларнинг хайриҳоҳлиги, қабул қилиши ва иштирокига муҳтождир. Аммо зиёлилар ҳам революциясиз яшаши, камол топиши ва ўзининг тараққийпарвар идеалларини амалга ошириши мумкин эмас. СССР Ёзувчилар союзи правлениесининг биринчи секретари **В. В. Карпов** бу диалектик бирликни асло идеаллаштирилган, деб тасаввур қилмайди.

Санъатимиз, адабиётимиз равнақи силлиқ кўчмади, деди у. Бутун жамиятда бўлганидек санъатда ҳам ғоявий кураш бир лаҳза бўлсада тўхтамади, кўпинча бирбирига зид вазифалар ва мақсадларни илгари сурган гуруҳлар ва оқимлар пайдо бўлиб турди. Аммо янги улуғ совет санъати, янги китобхон, томошабин, тингловчи ва янги ёзувчи, рассом, композитор, актёр умумий «бисотимиз» бўлиб қолди.

Жўн ҳам бўлмаган, енгил ҳам бўлмаган йўл босиб ўтилди, бу йўлда қаҳрамонлик драматизм ва фожиа билан чирмашиб кетган. Биз баъзан жамиятимиз биносини безовта шошма-шошарлик билан қурдик, энди бу бинони қайтадан қуришимиз керак. Шундай ҳоллар ҳам бўлдики, бизни вазият ҳамиша ортда қолдириб, бинони қуриш муддатларини шак-шубҳасиз қисқартириб қўяр эди. Меъморлар бундай ҳолларда бино барча жиҳатдан ҳам режадагига монанд бўлмабди, дейишади. Аммо жамиятимиз биносининг пойдевори тошметиндек мустаҳкам. Бу пойдевор ниҳоятда катта тарихий зўриқишларга бардош берди. Улуғ Ватан урушидаги ғалаба бунинг ишончли далилидир.

Ёзувчининг уруш ҳақида гапириши бежиз эмас. Уруш кезлари ҳарбий разведкачи бўлган В. Карпов Совет Иттифоқи Қаҳрамони унвонига сазовор бўлган эди. У тантанали мажлис минбарида туриб бундай деди:

— Мен ҳам солдат бўлганман, кейинчалик эса окоплардаги жангларда лейтенант бўлдим. Ротамиздаги 100 кишидан фақат 6 киши омон қолди. Сафдошларимнинг кўпчилиги урушнинг биринчи ойларида ҳалок бўлдилар. Бу йигитлар елкаларига гранаталар осиб олишиб, душман танклари остига ўзларини ташлаб, Ватанни ҳимоя қилдилар. Улар — марду майдон, матонатли жангчилар эдилар...

Бизнинг кунларимизда совет санъатидаги қаҳрамонона мавзунинг табиий давоми бор, у ҳам бўлса, барча ижодий союзларнинг нафақат ижодида, шу билан бирга кундалик ишда ҳам, ижтимоий ҳаётида ҳам тинчлик учун, инсониятни ядро ҳалокатидан халос этиш учун кенг кўламдаги ва эҳтиросли курашидир, десам, сиз ҳам бунга қўшилмасдан қололмайсиз, — деди нотиқ.

Биз сиз билан биргаликда М. С. Горбачев докладини тинглаётганимизда эҳтимолки, баъзи ўртоқлар кўнглига мана бундай савол келгандир (ростини айтсам, менинг кўнглимга ҳам шу савол келди): бу гал ҳамма режалар амалга оширишга гарантия борми? Партия XXVII съезди қарорлари қадам-бақадам амалга оширилаётганлиги гарантия бўлади. Ҳозир амал қилаётган конституцион нормалар ва ҳуқуқ нормалари, қайта қуриш туфайли жорий этилаётган янги нормалар гарантия бўлиши лозим. Ижодий зиёлилар орасида таркиб топган қуйидаги шиор ҳам, назаримда, гарантия бўла олади: тарих ва воқеликни сира бўяб-бежамайлик, ўтмишга ҳам, ҳозирги замонга ҳам қора чалпимайлик — ҳақиқат объектив, ҳалол, тўлатўкис бўлиши керак!

Улуғ Октябрь дунёни ўзгартириб юборди, у инсониятнинг узоқ, ажойиб ва қийин тарихида янги ва ҳал қилувчи босқични очиб берди, деди Куба Компартияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, Куба Республикаси Давлат Кенгашининг ва Министрлар Совети раисининг ўринбосари **К. Р. Родригес.** Октябрь — бу тинчлик демакдир. Нацизм бутун дунёга хавф солиб турган ташвишли кунларда Октябрь тинчлик тимсоли эди. СССР 20 миллион кишининг ҳаётини ва социализм даврида барпо этилган нарсаларнинг деярли ҳаммасини инсониятни фашизм даҳшатларидан қутқариб қолиш учун қурбон қилган пайтда Октябрь тинчликнинг тимсоли эди.

Рейганнинг ҳарбий устунлик, ядровий уруш хавфи сиёсатига СССР халқлар ғоят орзу қилган йўлни — 2000 йилга қадар планетани атом вайронгарчилигидан тўла халос қилиш йўлини қарама-қарши қўяётган ҳозирги кунда Октябрь тинчликнинг рамзи бўлиб турибди. Октябрь — инсоннинг қолоқликдан муттасил юксалиб боришидир, қашшоқлик ва саводсизликдан совет болаларининг табассуми сари, улкан иқтисодий ва социал ютуқлари сари юксалиш йўлидир. Октябрь — ишчилар синфи бошчилигидаги халқ ҳокимиятидир, одамлар ўртасидаги тобора тўлароқ тенглик, миллатларнинг ривожланиш ҳуқуқи, хотин-қизларни камситиш тугатилишидир.

Октябрь — доимий ривожланиб борувчи социализмдир, унинг ҳозирги кундаги янгиланиши социализмга хос бўлган кучдан, унинг доимий қудратидан, ишончидан келажак социализмники эканлигидан далолат беради.

Бироқ Октябрь фақат совет кишилари учун ҳамда капитализмнинг етилиши социализмга ўтишга шароит яратган мамлакатлар учунгина муҳим воқеа бўлиб қолгани йўқ. Совет Иттифоқи мана шу етмиш йил давомида яшаб келмаганида эди, Осиё, Африка, Лотин Америкасининг ҳоли нима кечишини тасаввур қилиш қийин. Ашаддий империалистлар ҳукмронлиги остида қолган дунёнинг аҳволи қандай бўлур эди?

Совет Иттифоқининг муҳолифлари, социализмни қораловчилар СССРни йўқ қилишга, халқларни социализм таъсиридан ажратиб олишга уринмоқдалар. Аммо бундай қилишга қурбилари етмагач, улар социализмга мунтазам туҳмат ёғдирмоқдалар.

Сўнгра нотиқ планета халқлари социализм ўтказаётган сиёсат уларни ядровий қиргиндан сақлаб қолаётганлигини кун сайин яхшироқ англаётганлигини таъкидлади. Халқлар социализм бундан кейин ҳам яшайверишини, социализм — уларнинг келажаги эканлигини тушунмоқдалар.

Озодлик ороли делегациясининг бошлиғи Куба меҳнаткашлари номидан мажлис аҳлига мурожаат қилиб, янги жамият қуришда унинг халқига бераётган ёрдами ва мадади учун Совет Иттифоқига самимий миннатдорчилик изҳор қилди. Октябрнинг шонли кунларида социализм байроғини баланд кўтарганингиз учун сизларга раҳмат, деди у. Капиталистик қуршов шароитида вайронагарчилик, қашшоқлик ва қон тўкилишига қарамай, социализм енгилмас эканлигини кўрсатганингиз учун сизларга раҳмат. Социализм одамларга нималар беришини намойиш этганингиз учун сизларга раҳмат. Дунёни фашизм агрессиясидан сақлаб қолганингиз учун раҳмат.

Бугун ҳам, деди сўзининг охирида К. Р. Родригес, тинчлик соқчиси бўлиб турганлигингиз ва муҳолифликнинг олдини оладиган музокаралар истиқболларини очиб бераётганингиз, ҳарбий харажатларни ривожланиш мақсадларига буриб юбориш учун йўл очиб бераётганингиз учун сизларга раҳмат.

Яман Социалистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари **А. С. ал-Байд** Улуғ Октябрь идеалларига содиқликни тасдиқлаб, ўз Ватанининг халқи Совет — Яман дўстлиги, иккала мамлакат халқлари ўртасидаги алоқаларни мустаҳкамлашга қатъий бел боғлаганлигини айтди.

Биз М. С. Горбачевнинг ғоят муҳим докладини зўр эътибор билан тингладик. Докладда совет халқи Улуғ Октябрь социалистик революциясидан кейин босиб ўтган ютуқлар, ғалабалар, қийинчиликлар ва мусибатларга тўла шонли тарихий йўл чуқур ва тўла таҳлил қилиб берилди. Совет кишилари фақат ўзлари учун эмас, балки бутун инсониятга зулм, қуллик, қолоқлик учун ўрин қолмайдиган янги ҳаёт йўлини, гуллаб-яшнаш, озодлик, тараққиёт ва тинчлик йўлини очиб берди.

Нотиқ ҳозир Совет Иттифоқида амалга оширилаётган самарали қайта қуриш жараёнига баҳо бериб, қайта қуриш социализмнинг жуда катта имкониятлари ва ҳаётий кучидан далолат беришини, тинчликнинг таянчи, қимматли тажрибанинг, муттасил ёрқин тафаккур вужудга келишининг доимий манбаи бўлган Советлар мамлакати социализм қалъасига айланганлигини таъкидлади.

Совет халқи ҳаётида социалистик Ватанга муҳаббат, зулм ва эксплуатацияга қарши курашаётган халқлар билан бирдамлик негизида, бутун дунёда тинчлик ишига чексиз садоқат негизида чинакам интернационал қадриятлар ва идеаллар ҳар куни қарор топмоқда.

Яман Халқ Демократик Республикаси, деб таъкидлади нотиқ, социалистик ривожланиш йўлига ўтиб олди. Биз бу йўлда иқтисодий ва социал соҳаларда Яман меҳнаткашлари манфаатларига мос келадиган муҳим прогрессив ютуқларга эришдик. Халқимизнинг янги ҳаёт қуриш учун курашига дунёдаги барча революцион кучлар, аввало Улуғ Октябрь Ватани ҳар томонлама интернационал мадад бермоқда.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллиги дунёдаги жуда кўп регионларда хатарли кескинлик юз берган даврда нишонланмоқда, деди нотиқ. Эрон-Ироқ уруши давом этаётганлиги оқибатида Форс кўрфази районида ғоят жиддий вазият юз берди. АҚШ билан Исроил ўртасидаги иттифоқ кескинликни кучайтиришда машъум роль ўйнамоқда. Демократик Яман Яқин Шарқда тинчликни мустаҳкамлаш манфаатларини кўзлаб, фаластин халқининг бирдан-бир қонуний вакили сифатида Фаластин Озодлик ташкилоти иштирокида Яқин Шарқ хусусида халқаро конференция чақириш учун курашаётган СССР нинг ташаббуси жуда чўзилиб кетган Яқин Шарқ танглигини бартараф этиш учун соғлом негиз яратади, деб ҳисобламоқда

Ер юзида тинчлик бўлиши учун инсон фаровонлиги ва бахт-саодати учун социализмнинг музаффар юриши давом этаверсин, деди сўзининг охирида нотиқ.

Суронли 41- йилда бутун Европа деярли асорат остида қолган ва совет кишилари фашист босқинчиларига қаҳрамонона зарба бераётган пайтда Югославия партизанлари Улуғ Октябрь санасини партизан отрядлари ва аҳолининг тантанали парадини ўтказиш билан нишонлаганлигини ғурурланиб эслаймиз, деди Югославия Коммунистлар союзи Марказий Комитети Президиумининг Раиси **Б. Крунич.** Ўша оғир ва шонли кунларда Югославия ва Совет Иттифоқи халқлари дўстлиги биргаликда олиб борилган курашда тобланди.

Совет Иттифоқи ишчилар синфи, халқлари ҳаётнинг ҳамма соҳаларидаги катта ғалабалар билан фахрланишлари мумкин. Улар кўп қурбонлар бериб, фашизм устидан қозонилган ғалабага ҳал қилувчи ҳисса қўшдилар, уруш вайрон қилган мамлакатни тикладилар, социалистик қурилишда каттагина натижаларга эришдилар. Қайта қуриш программасида акс этган катта вазифалар ва Октябрь руҳи совет жамияти тараққиётида янги истиқболлар очиб беради.

Югославия коммунистлари ўз мамлакатлари тарихий шароитларига ва ўз ишчилар синфи революцион тажрибасига мувофиқ равишда социалистик революция стратегиясини ва социалистик тараққиётнинг ўзига хос йўлини ишлаб чиқдилар.

Энг аввало, миллий озодликка эришишга кенг кўламдаги интилишларнинг синфий кураш билан узвий боғлиқлиги туфайли, шунингдек Югославия халқлари ва элатлари қардошлиги ва бирлиги, тенг ҳуқуқлилигига қаратилган собитқадам сиёсат туфайли халқ озодлик урушида ғалаба қилиш ва социалистик революцияга эришиш мумкин бўлди.

Биз Югославия ички ва ташқи сиёсатининг узоқ муддатга мўлжалланган йўналишларини: социалистик ўзини ўзи бошқаришни, мустақиллик ва қўшилмасликни, тинчлик, хавфсизлик, тенг ҳуқуқли халқаро ҳамкорлик ва дунёда тараққиёт учун кураш йўналишларини ишлаб чиқдик. Ана шу қоидаларда социалистик идеалларимиз рўёбга чиққанлигини, социализмни ривожлантиришга ўзимиз қўшган ҳиссани кўриб турибмиз.

Социалистик ўзини ўзи бошқарадиган жамият қуришда эришилган натижаларга ва қадриятларга таяниб, биз ҳозир ички тараққиётда дуч келаётган катта қийинчиликларни бартараф этиш йўлида зўр куч-ғайрат сарфламоқдамиз. Жамиятимизда чуқур иқтисодий ва ижтимоий ўзгаришлар жараёни юз бермоқда. Бу ўзгаришлар мамлакатимизнинг ўзини ўзи бошқарадиган социалистик тараққиёти, мустақиллиги ва қўшилмаслиги бундан буёнги йўлини таъминлаши лозим.

Бизнинг мамлакатимиз, деди нотиқ, Совет Иттифоқи билан муносабатларни ва ҳар томонлама ҳамкорликни ривожлантиришга катта аҳамият бермоқда. Биз мустақиллик ва тенг ҳуқуқлиликка, ўзаро ҳурмат ва икки мамлакат халқаро аҳволининг ҳамда ўз ички тараққиёт йўлларимизнинг турлича эканлигини ҳисобга олишга асосланган ҳар томонлама ва муқаррар муносабатларни барпо этдик.

Советлар мамлакати вужудга келиши билан, деб эслатди Португалия Коммунистик партияси Бош секретари **А. Куньял,** капитализм маддоҳлари дунёдан ажралиб қолган, тасодифий, фақат русларга хос бўлган ҳодиса тўғрисида гап бормоқда, деган эдилар. Советлар мамлакатининг барпо этилиши тарихнинг боришини ўзгартира олмайди, деб гапирган эдилар. Ўтган 70 йил Октябрь революцияси жаҳон тараққиётининг бошланиш нуқтаси ва ҳаракатга келтирувчи кучи бўлиб қолганлигини кўрсатди.

Октябрнинг 70 йиллиги фақат Октябрь Ватанининг ўзида — Совет Иттифоқида нишонланаётгани йўқ, деди сўнгра нотиқ, бу юбилейни барча мамлакатларда меҳнаткашлар ва халқлар байрам қилмоқдалар. Улар ҳали ҳам Октябрь идеалларидан илҳомланмоқдалар, янги жамият учун олиб бораётган курашларида ундан рағбатланиб, куч олмоқдалар.

Португалия қийин даврни бошидан кечираётган бўлса ҳам, Октябрь революцияси юбилейи бу мамлакатда келажакка ишонч билан нишонланмоқда. Ўн бир йилдан буён бир-бирининг ўрнига келаётган ҳукуматлар Португалия халқининг 1974 йилги Апрель революцияси натижасида қўлга киритган ва конституция билан мустаҳкамлаб қўйилган демократик ғалабаларига кенг жабҳа бўйлаб ҳужум олиб бормоқда. Апрель ғалабаларига жиддий зарба берилганлигига қарамай, уларни тугатишга муваффақ бўла олмадилар. Ана шу ғалабаларни ҳимоя қилиш, демократик тузумни сақлаб қолиш учун қаттиқ кураш бормоқда.

Португалия Коммунистик партияси ана шу курашнинг марказида турибди. Партия қатъият ва ишонч билан тўлиб-тошган бўлиб, бу қатъият ва ишончни ўзининг бутун тарихидан, партияни ишчилар синфи ва Португалия халқи билан боғлаб турган энг теран ва тугатиб бўлмайдиган илдизлардан олмоқда. Октябрь идеаллари ва дунёда социализм тараққиёти Португалия коммунистларини курашга илҳомлантирмоқда.

Социалистик жамиятни қуриш, деб таъкидлади Португалия коммунистларининг раҳбари, инсоният тарихидаги энг ижодий социал ғалабадир, энг мураккаб ва улуғвор революцион ўзгаришдир. Синовдан ўтмаган йўлларда янги қарорлар қабул қилишни тақозо этган шу қадар мураккаб вазифанинг бажарилиши ҳам ташқи, ҳам ички характердаги қийинчиликлар ва тўсиқларсиз бўлмас эди. Ана шу ғовларнинг ҳаммаси енгиб ўтилмоқда, чунки социализмда антагонистик қарама-қаршиликлар йўқ, чунки марксизм-ленинизм янги вазият ва ҳодисаларга ижодий ва тўғри ёндашишга янги муаммоларни ҳал этишга имкон яратадиган назарий асосларни беради.

Совет Иттифоқида амалга оширилаётган қайта қуриш, деди нотиқ, социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиради, давлат, партия, жамоат ҳаётида демократияни чуқурлаштиради, тажрибани бойитади ва социалистик жамиятни такомиллаштиради. Қайта қуриш — чекиниш эмас, балки социализмни ривожлантиришда олға томон қўйилган янги қадамдир.

Лаос Халқ революцион партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, ЛХДР Министрлар Советининг Раиси **К. Фомвихан** минбарга кўтарилади.

Шу кунларда, деди у, коммунистлар, меҳнаткашлар, тинчлик ва социал тараққиётни қадрлайдиган барча кишилар Совет Иттифоқига — биринчи музаффар пролетар революцияси Ватанига илҳомланиб ва умид билан назар солмоқдалар.

Совет халқи 70 йил ичида социализм қурилиши ва Ватанни ҳимоя қилиш ишида шонли жасоратлар кўрсатди. Совет халқи дунёда биринчи ишчи-деҳқон давлатини ва ўз социалистик Ватанини ҳимоя қилибгина қолмади, шу билан бирга у Европа ва Осиёдаги бир қанча мамлакатларда революция ғалаба қозониши учун қулай шароитлар яратдики, бу эса жаҳон социалистик системасининг вужудга келишига, жаҳон революцион ҳаракати мислсиз юксалишига олиб келди.

Совет халқи, деб уқтирди нотиқ, қайта қуришни зўр ғайрат билан амалга оширмоқда, бу қайта қуриш фақат Совет Иттифоқи учун жуда катта аҳамиятга молик воқеа бўлиб қолмай, шу билан бирга жуда катта халқаро аҳамиятга ҳам эгадир. Нотиқ совет халқининг қатъий аҳду паймони ва ижодий активлиги қайта қуришда сўзсиз ажойиб ғалабаларни таъминлайди, бу ғалабалар Совет Иттифоқини ривожланган социалистик жамият қуришда сифат жиҳатидан янги юксакликларга кўтаради, тинчлик, социализм ва планетамизда тараққиёт муштарак ишига катта ҳисса қўшади, деб ишонч билдирди.

Лаос халқ революцион партияси Марказий Комитетининг Бош секретари В. И. Ленин ташаббуси билан қабул қилинган Сулҳ тўғрисидаги декрет Совет давлатининг дастлабки қонунларидан бири бўлганлигини эслатди. Совет Иттифоқи ленинча сиёсатни давом эттириб, халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини барпо этишнинг кенг ва реал программасини олға сурди. Нотиқ Лаос Халқ Революцион партияси ва ўз республикасининг ҳукумати номидан СССРнинг Ер юзида тинчликни таъминлаш ишидаги куч-ғайратларини тўла қўллаб-қувватлади.

Лаос Халқ Демократик Республикаси, деди у, Совет Иттифоқи қардош социалистик мамлакатлар, коммунистик ва ишчи партиялар, қўшилмаган давлатлар, демократик ташкилотлар билан биргаликда тинчлик, миллий мустақиллик, демократия ва социал тараққиёт учун, Жануби-Шарқий Осиёни, бутун Осиё — Тинч океани регионини ядро қуролидан холи бўлган тинчлик, барқарорлик, дўстлик ва ҳамкорлик зонасига айлантириш учун курашда куч-ғайратларини авж олдираверади.

Агар Россия меҳнаткашлари тарихда биринчи марта ҳокимиятни қўлга олмаганларида, унинг зафарларини ҳимоя қилмаганларида XX аср тарихининг бутун бориши батамом бошқача бўлур эди, деб таъкидлади МПЛА — меҳнат партияси Раиси, Ангола Халқ Республикаси Президенти **Ж. Э. Душ Сантуш.** Шундай қилиб, улар барча халқларнинг таҳсини ва хайриҳоҳлигига сазовор бўлдилар ҳамда энг йирик империалистик давлатларни ўзлари билан ҳисоблашишга мажбур қилдилар.

Ленин Ватанининг тинчлик ташаббуслари ўтмишда ҳам, ҳозирги кунларимизда ҳам халқаро хавфсизликнинг мустаҳкамланишига кўп жиҳатдан ёрдам берди. Нотиқ, сўнгги вақтда кескинликни юмшатиш ва бутун жаҳонда тинчликка бўлган умид мустаҳкамланаётганлигини айтди. Иккинчи жаҳон урушидан кейин ўтган даврда биринчи бор ядро қуроллари устидан контроллик хусусидагина эмас, балки уларни қисқартириш хусусида ҳам шартнома тузиш зарурлигини чинакам тушуна бошладилар. СССР билан АҚШ ўртасидаги ўртача олислик ракеталари ва камроқ олислик ракеталарини тугатиш тўғрисида принципиал аҳдномага шак-шубҳасиз, КПСС янги раҳбариятининг ташаббуслари, ташқи сиёсат принципларини ҳимоя қилишдаги оқилона йўл тутиш ва собитқадамлик туфайли эришилди.

Ер куррасининг турли жойларида можаролар сақланиб қолаётганлиги шундан далолат бериб турибдики, империализм мавжуд экан, камроқ ривожланган мамлакатларга қарши янгидан-янги агрессив кирдикорлар хавфи ҳам мавжуд бўлиб тураверади. Айни вақтда ядро хавфини бартараф этиш, ялпи ва тўла қуролсизланиш сари илгарилаб бораверишдавлатлар ўртасидаги ҳозирги зиддиятларни ҳарбий соҳадан тинч-тотув яшаш шароитидаги сиёсий-иқтисодий соҳага ўтказиш учун янги истиқболлар очади. Экономикани қайта қуриш жараёни, бошқарув системасини такомиллаштириш, давлат ва жамиятга раҳбарликнинг ленинча принципларига ижодий содиқлик билан мустаҳкам боғланганлиги туфайли совет ташқи сиёсий ташаббуслари катта аҳамиятга эгадир. Қайта қуриш, ошкоралик деган сўзларни энди таржима қилишга ҳожат йўқ. Қайта қуришни социализм принципларидан воз кечиш деб тушунишни истаётган Ғарбдаги доираларнинг хато фикрига қарама-қарши тарзда фақат кучли ва жипслашган революцион партиягина барча ижодий кучларни активлаштиришга қодир эканлигига ишонч тобора мустаҳкамланиб бормоқда. Бундай ижодий кучларсиз жамият ҳаёти барча жиҳатларини тубдан ўзгартириш мумкин эмас.

Шундан кейин нотиқ Ангола халқининг мустақиллик ва озодлик учун кураши тўғрисида гапириб, Совет Иттифоқи бошқа социалистик мамлакатлар жуда катта ёрдамининг муҳимлигини таъкидлади. Кўп қурбонлар берилаётганлигига қарамай, деб таъкидлади у, халқимиз бундан буён ҳам мамлакатнинг территориал бутунлиги ва суверенитетини матонат билан ҳимоя қилади. У узоқ вақт курашиб қўлга киритилган мустақилликнинг барбод бўлишига ҳеч қачон йўл қўймайди.

Кремлнинг Съездлар саройида икки кун мобайнида тантанали ва амалий муҳит ҳукм сурди. Ишчилар ва колхозчиларнинг, фан ва маданият арбобларининг, қардош совет халқлари намояндаларининг нутқлари эришилган ютуқлардан фахрланиш, қайта қуришнинг мураккаб проблемаларини ҳал этиш тўғрисида ғамхўрлик руҳи билан тўлиб-тошган эди. Мажлислар ўртасидаги танаффусларда қизғин фикрлашувлар ва таассуротларни ўртоқлашиш давом этди. Съездлар саройининг фойеси ва холларида ўртоқ М. С. Горбачев, КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзолари мажлис қатнашчилари ва меҳмонлари билан самимий ва дўстона суҳбатлашдилар.

Кечки мажлисда КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюроси аъзоси, РСФСР Министрлар Советининг Раиси **В. И. Воротников** раислик қилди.

Тарихда биринчи социалистик давлатнинг бунёд этилишига олиб келган Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ғалабаси совет халқига янги ҳаётнинг кенг йўлини очиб берди, деди Корея Меҳнат партияси Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КХДР вице-президенти **Пак Сен Чер.**

Социализм жаҳон миқёсидаги воқеликка айланди, СССР тажрибаси тимсолида ўзининг енгилмас ҳаётий кучини намойиш этди. Эндиликда совет халқи Ленин партияси раҳбарлигида социализмни такомиллаштириш йўлида сабот билан иш олиб бормоқда.

Тинчлик учун кураш социалистик давлатнинг ташқи сиёсатининг негизидир ва Совет Иттифоқи буни ишончли тарзда исботламоқда. Нотиқ КПСС ва Совет давлатининг тинчлик ташаббусларига юксак баҳо берди.

Халқимиз, деди у, қардош совет халқининг социалистик қурилишдаги муваффақиятларидан чин кўнгилдан қувонади ва унга Улуғ Октябрь Ватани гуллаб-яшнаши учун курашда бундан буён ҳам муваффақиятлар тилайди.

Октябрь революцияси ғалабасидан кейин Ер юзида содир бўлаётган революцион ўзгаришлар, социализм йўлидан илгарилаб бориш тўхтатиб қолиш мумкин бўлмаган тарих ривожининг муқаррар жараёни эканлигидан далолат бериб турибди, деб таъкидлади нотиқ. Корея революцияси жаҳон революциясининг таркибий қисмидир.

Бизнинг партиямиз, деб сўзини давом эттирди у, илгари қолоқ бўлган мамлакатни гуллаб-яшнаётган мустақил социалистик давлатга айлантирди. Революция байроғини дадил кўтариб бораётган халқимиз эндиликда учинчи етти йилликни бажариш учун матонат билан курашмоқда. Корея Меҳнат партияси ва КХДР ҳукумати Корея ярим оролида тинчлик ва хавфсизликни ҳимоя қилиш, Ватанни бирлаштириш масаласини тинч йўл билан ҳал этиш учун муттасил куч-ғайрат сарфламоқдалар, деди нотиқ. Социалистик мамлакатлар ва қўшилмаган давлатларнинг, Ер юзидаги тинчликсевар халқларнинг актив қўллаб-қувватлаши ва бирдамлиги кўмагида, деди яна нотиқ, халқимиз Жанубий Кореядан Америка қўшинларини, ядро қуролининг барча турларини олиб чиқиб кетилишига эришади.

Корейс ва совет халқлари — синфий қардошлар ва революциядаги сафдошлардир. Улар елкама-елка туриб муштарак идеаллар ва мақсадларни амалга ошириш учун курашмоқдалар. Совет халқи бугун ҳам халқимизнинг адолатли иши билан фаол бирдамдир. Биз, деди пировардида нотиқ, КПСС, СССР ҳукумати ва халқига ана шу мадад учун чуқур миннатдорчилик изҳор этамиз. Мамлакатларимиз ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик муносабатлари кун сайин мустаҳкамланмоқда ва ривожланмоқда. Биз бундан буён ҳам марксизм-ленинизм ва социалистик интернационализм принципларига асосланган Корея — Совет дўстлигини қадрлайверамиз.

Германия Коммунистик партиясининг Раиси **Г. Мис** минбарга чиқади. Биз, деди у, Совет Иттифоқи Коммунистик партияси билан дўстлигимиздан фахрланамиз, КПСС 70 йиллик тарихининг барча босқичларида ҳам ўз мамлакатидаги, шунингдек, бутун дунёдаги ўзгаришлар ишига жуда катта ҳисса қўшди. Биз ҳозирги кунларда янги ташаббуслар билан, янги революцион кучлар билан, бизни олға етаклаётган янги ғоялар билан чиқаётган партия билан дўстлигимиздан фахрланамиз.

ГФР коммунистлари ҳозир иккита асосий саволга жавобни қунт билан излаяптилар. Инсониятнинг оламшумул проблемасини ҳал этишга, яъни 2000 йилгача планетамизни ядро қуролидан холи бўлган планетага айлантиришга мамлакатимиз ишчилар ҳаракати, шу жумладан, Германия Коммунистик партияси қўшадиган конкрет ҳисса нимадан иборат бўлиши керак? Германия Федератив Республикасининг таъсирли, бироқ айни вақтда кризис аломатлари ҳам бўлган иқтисодий тараққиётидан, фан-техника революциясидан, унинг ишчилар синфининг турмуш шароитига ва курашига таъсиридан ГФР ишчилар ҳаракати учун қандай хулосалар келиб чиқади? Ана шу саволларга жавоб берар эканмиз, ишни бошидан бошлаётганимиз йўқ, аммо ўзгаришлар даври ҳамиша биздан янги тафаккур ва янги ҳаракатларни талаб этмоқда.

Жаҳондаги урушга қарши ҳаракатнинг бир қисми бўлган ГФР коммунистлари ўртача радиусда ҳаракат қиладиган барча ядро ракеталарини, шу жумладан, Ғарбий Германиянинг «Першинг-1А» ракеталарини тугатиш учун курашмоқдамиз. Биз ГФРнинг стратегик мудофаа ташаббуси программасини амалга оширишдаги иштирокига чек қўйишни қатъий талаб қилмоқдамиз. Ҳарбий-Денгиз кучлари бўлинмалари Ўрта денгиздан чақириб олинишини талаб этмоқдамиз. ГФРнинг Совет Иттифоқи ва бошқа социалистик давлатлар билан муносабатларида янги саҳифа очилишини қатъий талаб этмоқдамиз. Қурол-яроғ ишлаб чиқаришга мўлжалланган ГФР экономикасининг бир қисмини аста-секин, аммо тубдан милитаризмга қарши йўлга кўчириш талаби ҳам янги шиорларимизда акс этган. Бу мураккаб вазифалардан биридир, лекин бу вазифанинг амалга оширилиши мамлакатимиздаги ишчилар ҳаракати муваффақияти учун зарурдир, деди нотиқ.

Улуғ Октябрнинг 70 йиллик юбилейи, деди КХРП Марказий Комитети Бош секретари, КХР Давлат Кенгашининг Раиси **Х. Самрин,** тинчликка интилиш ва жаҳон социализм системасининг позициялари буюк Лениннинг доно башоратига тўла-тўкис мувофиқ тарзда мустаҳкамланиб ва ривожланиб бораётган бир даврда нишонланмоқда. У тарих мобайнида Россиядаги пролетар революциясининг аҳамияти доимо ўсиб боришини таъкидлаган эди. Ўтган 70 йил мобайнидаги Улуғ Октябрнинг тарихий муваффақиятлари уч революцион оқим тараққиётига ва халқларнинг бутун жаҳондаги тинчлик учун курашига жуда катта таъсир ўтказди.

Октябрь революцияси намунаси Жануби-Шарқий Осиёда империализмга, эски ва янги мустамлакачиликка, экспансионизмга қарши тинчлик, озодлик, социал тараққиёт ва социализм учун курашган барча кишиларга илҳом бахш этди. Ҳинди — Хитой ярим оролида Октябрь революцияси йўлчи юлдуз бўлди, бу юлдуз Вьетнам, Лаос ва Кампучияга мустақиллик ва озодлик учун кураш йўлини ёритди. Эндиликда ўз халқлари манфаатлари йўлидаги тарихий вазифани бажаришни давом эттираётган партияларнинг тузалишига ёрдам берди.

Кампучиянинг Халқ-революцион партияси бошқа қардош партиялар билан биргаликда Совет Иттифоқини тинчликнинг ва жаҳон революцион ҳаракатининг қудратли таянчи деб билади. КПСС XXVII съезди инсоният тақдири учун ўз масъулиятини англаб, халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини вужудга келтириш программасини илгари сурди, бу программада XX аср охирига қадар ядро қуроли ва бошқа оммавий қирғин қуроли турларини батамом тугатиш плани баён этилган. СССР ва Варшава Шартномасидаги бошқа мамлакатларнинг ташаббуслари қуролланиш пойгасини тўхтатиш ва қурол-яроғларни қисқартиришга, халқаро вазиятни соғломлаштиришга қаратилган бўлиб, қардош давлатлар илгари сураётган тинчлик концепциясининг конкрет ифодасидир, деб таъкидлади нотиқ.

СССРда амалга оширилаётган ва ҳозирнинг ўзидаёқ дастлабки самаралар бераётган қайта қуриш бизда катта таассурот қолдирмоқда, деди сўнгра Кампучия раҳбари. Қайта қуришни муваффақиятли амалга ошириш ҳозирги замондаги коммунистик ва ишчилар ҳаракати учун жуда катта аҳамиятга эгадир. Бу — назарий жиҳатдан ҳам, амалий жиҳатдан ҳам бутун социалистик ҳамдўстлик учун алоҳида аҳамиятга моликдир.

Пировардида нотиқ, Кампучия партияси, ҳукумати ва халқи бундан-буён ҳам СССР ва бошқа социалистик давлатларнинг ташаббусларини, Ер юзида тинчликни сақлаб қолишга қаратилган таклифлар ва ишларни бажонидил қўллаб-қувватлайди, деб ишонтирди.

(Давоми учинчи бетда).

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА РСФСР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ТАНТАНАЛИ МАЖЛИСИ

РЕВОЛЮЦИЯ ИШЛАРИМИЗДА ДАВОМ ЭТМОҚДА

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Мен Сандино халқидан Ленин халқига жанговар қардошлик саломи келтирдим, деди Сандиночилар Миллий-озодлик фронти миллий раҳбарлиги Ижроия комиссиясининг Координатори, Никарагуа Президенти **Д. Ортега.** 70 йил муқаддам Никарагуани Америка қўшинлари оккупация қилган эди. Лотин Америкаси ва Кариб ҳавзасидаги бошқа бир қанча мамлакатлар бошига ҳам шундай қисмат тушган эди, деб эслатди у. Бу билан империализм бизнинг халқларимиз олиб борган ўз тақдирини ўзи белгилаш, мустақиллик, суверенитет ва тинчлик учун курашига тўсқинлик қилишга уринди. 70 йил муқаддам Россия меҳнаткашлари Ленин ҳамда у тузган ва пролетариат авангардига айланган ажойиб партия раҳбарлигида озодлик идеалини реалликка айлантирдилар. Октябрь тантанаси ҳокимият ишчилар қўлида бўлиши мумкинлигини, ҳокимият деҳқонларники, меҳнаткашларники бўлиши мумкинлигини исботлаб, инсоният тарихида янги даврни бошлаб берди.

Совет халқининг контрреволюцион интервенция ва фашизмга қаҳрамонона қаршилик кўрсатиши, деб давом этди нотиқ, Европа, Осиё, Африка, Америка халқларини курашга руҳлантирди. Халқларнинг эксплуатация занжирини парчалаб ташлашга қаратилган кучли иродасига, Совет Иттифоқининг сахий ва қатъий жанговар бирдамлигига таянувчи янги революцион ғалабаларга эришиши мумкин бўлиб қолди.

Ҳозир Октябрь революциясидан кейин 70 йил ўтгач, империализмнинг агрессив сиёсати дунёга таҳдид қилаётган, бутун инсоният узра қирилиб кетиш хавфи пайдо бўлган экан, бу АҚШ ҳукмрон доиралари ўтказаётган гегемончилик йўлининг натижасидир, бу доиралар денгиз, ер ва осмонни тобора кўпроқ ядро қуроллари билан тўлдирмоқдалар. Ана шу даҳшатли хавф-хатар олдида дунё КПСС XXVII съездида таклиф этилгани каби халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли системасини вужудга келтиришни талаб қилмоқда. Шу муносабат билан Никарагуа ядро қуролини тугатишга даъватларни, БМТ Бош секретарининг ядро уруши хавфини камайтиришга кўмаклашадиган марказ тузиш ҳақидаги таклифини тўла қўллаб-қувватлайди. Биз Совет Иттифоқининг қуролсизланиш йўлидаги ташаббусларини табриклаймиз.

Бундан саккиз йил муқаддам капиталистик ва империалистик эксплуатация зулмидан ҳалос бўлган Никарагуа халқи ўзининг СССР билан қардошлик муносабатларидан фахрланади ҳамда тазйиқ, агрессия ва дўқ-пўписаларга қарамай, бу муносабатлардан сира воз кечмайди. Нотиқ революцияни ҳимоя қилиб, Америка агрессиясига ва бевосита ҳужум қилиш хавфига қаршилик кўрсатаётган Никарагуа халқининг даҳшатли жудоликлари ҳақида куюниб гапирди. Сандино халқи бардош берди, курашмоқда ва тўла ғалабага эришгунга қадар курашаверади, деди Ортега залда ўтирганларнинг қарсаклари остида.

Революцион ҳокимиятнинг мустаҳкамланиши учун ҳал қилувчи аҳамиятга эга бўлган ҳозирги пайтда, деди у, Никарагуа халқи ана шу йиллар давомида КПСС совет халқи билан биргаликда озодлик учун курашчиларга кўрсатаётган беғараз, сахий мадад учун миннатдорчилик билдиради.

Социалистик Интернационал вице-раиси **К. Сорса** (Финляндия) жаҳон социалистларининг мажлис қатнашчиларига табрикномасини ўқиб эшиттирди. У социалистик ва социал-демократик партияларнинг халқаро ташкилоти бўлган Социалистик Интернационал ҳозирги дунёни танқидий идрок этиш жараёнида турганлиги, ўзининг принципиал программасини янгилаётганлиги ҳақида гапирди.

Биз бу программа мулоқот ва ҳамкорлик программаси бўлиб қолишини истаймиз, деб давом этди нотиқ. Сизларнинг демократиялаш, ошкоралик ва қайта қуриш жараёнингиз ҳам шу йўналишда бораётганлигини сезиб турибман. Бинобарин, халқаро ишчилар ҳаракатида мулоқот учун умидбахш келажакни кўриш мумкин.

Аслида бу мулоқот ҳозирнинг ўзидаёқ ҳаммамиз учун ҳаётий аҳамиятга эга бўлган соҳада — тинчлик ва қуролсизланиш масалаларида бошлаб юборилди. Қуролланиш пойгаси одам ва моддий ресурсларни мисли кўрилмаган даражада беҳуда сарфлашдан иборат. Қуролсизланиш дунёдаги энг яхши сиёсат бўлади, у жуда катта ресурсларни ривожланиш мақсадларига ажратиб беради.

Қуролсизланишга оид куч-ғайратларни ривожлантиришдаги сўнгги воқеалар бизга янги умид бағишламоқда. Ўртача олислик ракета-ядро системаларини тугатиш тўғрисидаги битим яққол кўзга ташланиб қолди. Социалистик Интернационал бу соҳада қўйилган қадамларни табриклайди ва Совет Иттифоқи билан АҚШни ишини охирига етказишга даъват этади.

Битимга оид ишларнинг тугалланиши тарихий воқеа бўлади, чунки у ядро қуролларини қисқартириш, ядро қуролининг бутун бир турини тугатиш тўғрисидаги биринчи битим бўлади.

Лекин биринчи қадам қўйилганидан кейин навбатдаги қадамлар ҳам қўйилиши керак. Стратегик ядровий кучларни кўплаб қисқартириш, ракетадан мудофаа системалари тўғрисидаги шартномани сақлаб қолиш ва мустаҳкамлаш, ядросиз зоналарни вужудга келтириш, химия қуролини тақиқлаш, оддий қурол-яроғлар соҳасида тактик ядро системаларини ҳам ўз ичига олувчи реал қуролсизланишга ўтиш, шунингдек, ишончни янада мустаҳкамлаш чора-тадбирлари ана шундай қадамлардир.

Буюк давлатларнинг куч-ғайратлари, совет раҳбарияти ташаббусларининг жўшқинлиги мақтовга лойиқдир, деди нотиқ сўзининг охирида.

1917 йил октябридаги дунёни ларзага солган ўша ўн куннинг бутун аҳамиятини тўла-тўкис англаб етиш учун инсон ақли жуда чекланган, деди АҚШ Коммунистик партиясининг бош секретари **Г. Холл.** Фақат тарихгина ўзининг коллектив донолиги билан ўша кунларга тегишли баҳо беришга қодирдир. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг ҳар бир санаси бу революция муҳим тарихий воқеагина бўлиб қолмаганлигини кўрсатувчи янги-янги далиллар исботламоқда. У бутун инсоният ҳаётига янги мезон берди. Бу цивилизация тарихида сифат жиҳатидан сакраш бўлди.

Мана шу сифат жиҳатидан сакраш эски жамият билан янги жамиятни ажратиб турган гўё бир чизиққа айланди. Бу чинакам сифат жиҳатидан сакраш эди, чунки ишчилар синфи биринчи марта давлат кемасини бошқара бошлади. Бу социал революция халқ фаровонлиги учун коллектив масъулиятни ўз зиммасига олган жамиятни вужудга келтирди. Социализм биринчи марта ирқчиликни қонунга хилоф, деб эълон қилди ҳамда ирқлар, миллатлар ва жинслар тенгсизлигига қарши курашни асосий муқаддас вазифалардан бири қилиб қўйди.

Октябрнинг ҳозирги санасига келиб сифат жиҳатидан сакраш бир-бирига зид социал-иқтисодий системалар ўртасида кучайиб бораётган тафовутга айланди. Совет Иттифоқи бутун планетамизнинг тинчлик учун кураш маркази бўлиб қолди, АҚШ эса империалистик агрессия ва урушлар сиёсатининг асосий ҳаракатга келтирувчи кучига айланди. Совет Иттифоқи ядровий қуролланиш пойгасини тўхтатиш учун курашда етакчи роль ўйнамоқда, Рейган маъмурияти эса ҳали ҳам биринчи зарба воситаларини яратишга ва ракета-ядро устунлигига эришишга интилмоқда.

Совет Иттифоқи Улуғ Октябрнинг бу йилги санасини қайта қуриш даврида нишонламоқда, янада куч-ғайратга тўлган ҳолда ўз экономикасини янгиламоқда. Социализм ўзини-ўзи такомиллаштириб боради. У янги юксакликларга кўтарилиш учун база яратади. Айни пайтда капитализм структура танглигини, ҳозир эса биржа инқирозини бошдан кечирмоқда. Бу АҚШ молия капитали негизини ларзага солмоқда. Социализм кучига-куч қўшилмоқда, капитализмнинг эса тинкамадори қуримоқда.

Сўнгра Америка коммунистларининг раҳбари барча тинчликсевар кучлар бирлиги зарурлиги тўғрисида гапирди. Совет Иттифоқининг кенг кўламли тинчлик ташаббусларини қўллаб-қувватлади, М. С. Горбачевнинг АҚШга визити тинчликни янада мустаҳкамлаш ишига хизмат қилади, деб ишонч билдирди.

ЯКП Марказий Комитети Секретариатининг Раиси **М. Канэкога** сўз берилади. Ленин ва партия раҳбарлигида қўлга киритилган Октябрь революцияси ғалабаси туфайли, деди у, инсоният эксплуатациядан, қашшоқликдан, миллий зулм ва урушлардан қутулиш йўлида олға томон катта қадам ташлади. Революция икки социал система — социалистик ва капиталистик системанинг бир-бирига қарама-қарши туриши ва кураши даврини бошлаб берди.

Октябрь революцияси, деди нотиқ, жаҳон революцион ҳаракатига ҳам, Япония революцион ҳаракатига ҳам катта таъсир ўтказди. Иккинчи жаҳон урушидан кейин бирин-кетин социалистик давлатлар пайдо бўла бошлади, миллий озодлик учун курашнинг зафарли юриши давом этди. Бироқ жаҳон сиёсий муҳити нинг реаллиги шундайки, жаҳон тараққиёти ва ривожланиши жараёни мураккаб ўтмоқда. Бинобарин, социализм кучлари олдида, миллий озодлик учун, капитализмдан халос бўлиш учун курашаётган кучлар олдида ўз фаолиятлари билан жаҳон воқеалари ривожланишини жадаллаштириш вазифаси турибди. Нотиқ япон коммунистлари Совет Иттифоқида бошланган қайта қуриш иши ички сиёсат вазифаларини ҳал этишда катта муваффақиятлар келтиришини ва айни вақтда Ленин кўрсатиб берган ташқи сиёсат соҳасидаги йўлнинг изчил амалга оширилишида муҳим роль ўйнашини чин дилдан истайдилар, деб таъкидлади.

ЯКП ва КПСС, деб таъкидлади нотиқ, ядро урушининг олдини олиш ва ядро қуролини бутунлай тугатиш каби бутун инсоният учун ҳаётий муҳим бўлган долзарб, энг асосий вазифаларни амалга ошириш мақсадида баъзи масалалардаги келишмовчиликларни бир четга суриб қўйдилар. Ҳар икки партия ана шу негизда биргаликдаги ҳаракат қилмоқда. Энг муҳими — ядро қуролини батамом тугатиш йўлида ядро қуролига ёпишиб олган кучларни бартараф этиш зарур.

Нотиқнинг фикрича, ядро қуролига қарши курашувчи тинчликсевар кучларнинг асосий мақсади ядро қуролига қарши ягона халқаро фронтни ташкил этишдан иборатдир.

Биз бутун жаҳон тарихи боришини жуда чуқур ўзгартириб юборган воқеани нишонлаяпмиз, деди Уругвай Коммунистик партияси Марказий Комитетининг Бош секретари **Р. Арисменди.** Чор империясининг кишини киши эксплуатация қилишини, социал ва миллий зулмнинг ҳар қандай усулларини тугатишга бел боғлаган халқ оммаси 70 йил муқаддам эски дунёга ҳужумга отланди.

70 йил ичида социалистик жамият қурилишининг мисли кўрилмаган ишида хатолар ҳам бўлди, нуқсонлар ҳам бўлди. Лекин тарих ўз ҳукмини чиқарди ва бу ҳукм социализм фойдасига бўлди. Ҳозир, деб сўзида давом этди нотиқ, биз Ленин ва Октябрь революцияси ғояларининг энг яхши мужассамига айланган воқеаларнинг гувоҳи бўлдик. Бу совет халқи ва КПССнинг ўзгартирувчи куч-ғайратларидир, бу — социал-иқтисодий тараққиётни жадаллаштиришга, демократияни чуқурлаштиришга, тафаккур ва ахлоқни ўзгартиришга қаратилган дадил бошланган қайта қуришдир. Бу мақсадга эришиш учун курашнинг негизида ўз-ўзини танқид қилишнинг ҳақиқий ленинча руҳи, халқ етакчилик ролининг қайта тикланиши, ўз-ўзини бошқаришнинг кенгайтирилиши, бюрократизмга ва ақидапарастликка қарши кураш ётади. Ўз-ўзини танқиддан қўрқмайдиган, моддий ва маънавий жиҳатдан ҳақиқий революцион янгиланишга қодир бўлган ижтимоий тузум тарихан ғоят улуғдир. Бизнинг авлодимизга мансуб коммунистлар деди нотиқ, социализмнинг ана шу янги ғалабаси муносабати билан самимий қувонганликларини изҳор этадилар.

Совет Иттифоқи Октябрь санасини инсониятни ядро халокати хавфидан қутқариш учун курашнинг мўътабар раҳбари ролида байрам қилмоқда. Бу даҳшатли хавф —халқаро вазият реаллигидир ва у янги сиёсий тафаккурни талаб қилади, Совет Иттифоқи ана шу тафаккурга даъват этмоқда. Бу ядросиз дунёга эришиш ва халқаро хавфсизликнинг кенг қамровли программасини вужудга келтириш учун, инсониятнинг энг катта проблемалари —очлик, иқтисодий ва маданий қолоқлик, эпидемиялар, атроф-муҳитнинг бузилиши проблемаларини биргаликда ҳал этиш учун зарурдир. Нотиқ Совет ҳукуматининг кўпдан-кўп ташаббуслари халқлар ва ҳукуматлар, турли мафкура ва ижтимоий тузумга мансуб кишиларни инсониятнинг абадийлигини гарантиялаш мақсадида бирлаштиришга қодир бўлган яхлит программа эканлигини таъкидлаб ўтди. Бу программани Лотин Америкасидаги халқлар ва кўплаб ҳукуматлар қўллаб-қувватламоқда.

КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси ёпиқ деб эълон қилинади.

М. С. Горбачев бундай деди: «Улуғ Октябрнинг юз йиллигида учрашгунча хайр!»

Кремлнинг Съездлар саройи гумбазлари остида «Интернационал» янграйди.

(ТАСС).

ОКТЯБРЬ, ҚАЙТА ҚУРИШ ВА ҲОЗИРГИ ДУНЁ

3 ноябрь куни Москвада «Октябрь, қайта қуриш ва ҳозирги дунё» мавзуида матбуот конференцияси бўлди. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг аъзоси, КПСС Марказий Комитетининг секретари А. Н. Яковлев совет ва чет эл журналистлари ҳузурида сўзга чиқиб, КПСС Марказий Комитети Бош секретари М. С. Горбачевнинг КПСС Марказий Комитети, СССР Олий Совети ва РСФСР Олий Советининг Улуғ Октябрь социалистик революцияси юбилейига бағишланган тантанали мажлисидаги доклади алоҳида сиёсий ва назарий аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади.

Докладда баён этилган қоидалар ва фикрлар, жуда кўп масалалар таҳлил этиб берилганлиги, шу таҳлилнинг марксча-ленинча методологияси, деди А. Н. Яковлев, мана шуларнинг ҳаммаси бирга қўшилиб ижтимоий онгни, илмий тафаккурни ривожлантиришга қудратли туртки беради, ҳар бир кишининг жиддий фикрлаши учун мавзу бўлади.

Юбилей — фахрланиш мавриди, хотирлаш мавриди, фикр юритиш мавриди бўлиш билан бирга келажакка назар ташлаш мавриди ҳамдир. Докладдаги мана шу қоидада партиянинг, совет кишиларининг ҳозирги байрамга ёндашуви зўр маъно билан узил-кесил ифодалаб берилган. Бу— қилинган ишларнинг улуғворлиги тушунчаси билан ҳам, шунингдек келгусидаги ишлар учун масъулият, қайта қуришнинг кундалик вазифалари ва миқёси, аҳамияти тушунчаси руҳи билан суғорилган ёндашувдир.

Ҳа, совет кишилари қилинган ишлар билан фахрланадилар. Улар ўз тарихини: юксалиш даврлари ва таҳликали онларни, жасоратлар ва мағлубиятларни, қаҳрамонлик ва фожиаларни эсда тутадилар. Тарих — мулоҳаза юритиш, ўйлаш учун, тажрибани эътиборга олиб, ўз ақл-заковати билан иш тутиш, социализм тақдирининг ўзи нималарни талаб қилаётганини, нималарни эса мутлақо ва абадий рад этаётганлигини аниқ кўра билиш учун доимий омилдир.

Бугун биз ўзимизнинг ҳар бир қадамимизни революциянинг мақсадлари, идеаллари билан жуда синчиклаб таққослаб боряпмиз. М. С. Горбачевнинг ибораси билан айтганда, мустаҳкам маънавий таянчни ҳам, ибратли сабоқларни ҳам Октябрь кунларидан, Ленин меросидан излаяпмиз ва топаяпмиз.

Совет халқининг ҳам моддий соҳада, ҳам социал, сиёсий, маънавий соҳаларда фахрланса арзийдиган ишлари кўп. Аҳолисининг тўртдан уч қисмидан кўпроғи саводсиз бўлган, омма доимий оч-ночор кун кечирган қолоқ бир мамлакат замонавий давлатга айланди. У қашшоқлик ва забунликдан маданият, маориф сари, ҳар бир киши учун кенг ва тенг имкониятлар жамияти сари парвоз қилди.

Бироқ бунга ҳар жиҳатдан кўп қийинчиликлар билан эришилди. Башарти, социалистик жамият қурилишини характерлайдиган энг муҳим хусусиятлар ҳақида гапирадиган бўлсак, қуйидагиларни алоҳида бўрттириб кўрсатмоқ керак.

Ҳал этилиши лозим бўлган муаммоларнинг миқёслари билан ёш Советлар мамлакати ихтиёридаги нақд ресурслар ва имкониятлар таққосланадиган бўлса, биз иш бошлаган **даражанинг** ҳамма кўрсаткичлари диққатга сазовордир. Муаммоларнинг миқёслари билан нақд ресурслар ва имкониятлар ўртасидаги жуда катта тафовут жисмоний, маънавий, руҳий кучларни бениҳоя жипслаштириб ишга солишни талаб қилди.

Революциядан кейин биз тўдадаги бегона қушдек бўзлаб қолганлигимиздан иборат **шак-шубҳасиз фактни** эслатиб ўтмоқчиман. Биз душман капиталистик қуршовидаги бирдан-бир социалистик мамлакат эдик. Бизни, агар иложини топишса, улар ҳолатгача чўқиб ташламоқчи бўлдилар. Биз буни унутмаймиз. Ташқаридан аралашув бизга нақадар беҳад ғам-ғусса ва азоб-уқубат, моддий талафотлар келтирганини эсга олсак, юрагимиз ўртаниб кетади ва бу нарса тез-тез ёдга келиб туради. Буларнинг ҳаммаси: гражданлар урушидаги чет эл интервенцияси, фашизмга қарши уруш, совуқ уруш, қуролланиш пойгаси халқимизга қимматга тушди. Аммо биз «қамал қилинган қалъа» вазиятига тушиб қолганлигимиз ҳаракатимизга ҳам моддий, ҳам маънавий жиҳатдан халақит берганлиги ҳақида гапирганимизда, кулфатлар ёки алам туйғуларига берилмаймиз. Биз ишимизнинг ҳақлигига ишонч билан, машаққатли қийинчиликларни енга олган, энг чигал синовларга бардош бера олган халқнинг меҳнати билан буларни ҳам бартараф қила олганлигимизни шунчаки эслатиб ўтяпмиз.

Совет Иттифоқи тарихдан юлиб олган стратегик тенглик янги шароитни вужудга келтиради ва шу тариқа дунёга янгича назар ташлаш имкониятини берадиган янги психологияни шакллантиради. Бундай стратегик тенглик Ғарбнинг ҳарбий-технология дағдағаларига бериладиган ва кўпинча шошилинч равишда топиладиган жавобларни излашга мажбур бўлиш сиёсатидан қутулиш ва тинч халқаро ривожланиш шароитини, социал тараққиётнинг энг мақбул шароитини аниқ мақсадни кўзлаб йўлга қўйишга ўтиш имконини беради. Мутлақо янги давр бошланди, бу даврда ядросиз, зўравонликсиз дунё сари ҳаракат қилиш мутлақо реал ва энг мақбул йўл бўлиб қолди. Мана энди биз янги тафаккур урушлар ва қурол-яроғлар даврининг хурофотлари музини ёриб ўтаётганини кўриб турибмиз.

Ниҳоят, ҳал этишга тўғри келган **муаммоларнинг янгилигини** уқтириб ўтмоқчиман. Революциялар ҳамиша инсон руҳини мислсиз юксалтиради, социал янгиланиш завқини уйғотади, эски жамиятга қарши маънавий исённи туғён урдиради.

Октябрь революцияси — кўпгина авлодлар озодлик муддаоларининг чўққисидир. Бироқ ғолибона революция реал турмушда янги маънавий қадриятларни, ижтимоий идеалларни амалга ошириш йўлларини излаши ва топиши керак. Бу эса осон иш эмас. Кашшофларнинг йўлида ҳамиша кутилмаган ҳодисалар бўлади. Ижодкорлик ва консерватизм, хатолар ва фикр равшанлашуви, ғоят кенг ташаббускорлик ва бепарволик, фидойилик ва майда буржуача иллатлар, руҳий парвоз ва инсонлар фожиаси —мана шуларнинг ҳаммаси туб революцион ўзгариш даврларида айниқса яққол ва гуркираб намоён бўладиган ҳаётнинг ўзидир.

Биз ўзимиз танлаб олган тарихий йўлнинг тўғрилигига ишонамиз, ўз имкониятларимизни биламиз ва шу сабабли ҳар қандай ҳақиқатга, ҳар қандай синовларга очиқ юз билан қараймиз. Биз ҳозир ўзимизнинг мураккаб тарихимизга шу қадар зўр эътибор билан назар ташлаётганимиз — табиий бир ҳол. Қайта қуриш учун заифлашиб борувчи хотира эмас, балки аниқ билим керак. Бу соҳада бузғунчи инкор этувчилик ҳам, бехабарлик билан гердайиш ҳам мутлақо мақбул эмас. Тарихни идрок этишда «ноқулай» фактлардан аввал бошданоқ воз кечиш тарихий тажрибага, ўтмиш сабоқларини чуқур билиб олиш ва ўзлаштиришга илмий ёндашишдан бўйин товлаш, қўмсаш хаёлларини афзал кўриш, аввалданоқ субъективизмни программалаштириб қўйиш демакдир.

М. С. Горбачевнинг докладида «тарих» мавзуи салмоқли янгради. Тарихий воқеаларнинг, шахслар ҳаракатларининг манбалари, сабаблари ва оқибатлари холисона, масъулият билан таҳлил этилди. Йўлимизда эришилган шак-шубҳасиз ютуқлар ҳам, аламли фожиа тамғаси босилган ҳолатлар ҳам муносиб ўрин олди ва акс эттирилди. Кўп жиҳатдан ҳокимият учун принципсиз кураш ва ҳокимиятни суиистеъмол қилиш замиридаги жиноятлар мана шундай воқеаларга сабаб бўлган эди.

Биз олис ўтмишни ҳам, яқин ўтмишни ҳам айблаётганимиз йўқ. Ҳозир биздаги ҳамма яхши нарсалар ўтмишнинг —ундаги меҳнат ва қаҳрамонликнинг самарасидир. Бироқ, биз ўзгартирмоқчи, қайта қурмоқчи бўлган нарсаларнинг ҳаммаси ўтмишга бориб тақалади. Шу боисдан ҳам биз тарихни идрок этишга интилаяпмиз, уни таҳлил этаяпмиз, уни чуқурроқ тушуниб олишга ҳаракат қиляпмиз. Қандайдир юзаки қизиқишни қаноатлантириш мақсадида эмас, балки бугунги ва эртанги кун манфаатларини, келгусидаги ишларнинг манфаатларини ўйлаб шундай қилаяпмиз. Биз дуч келаётган муаммоларнинг табиатини ва ўртада турган вазифаларни ҳал этиш йўлларини, жамиятнинг социал-иқтисодий тараққиётини жадаллаштиришга чиқиш йўлларини яхшироқ тасаввур этиш учун шундай қиляпмиз. Ҳар қандай ҳолатда ҳам шафқатсиз ҳақиқат кишини юпатувчи индамасликдан, хомхаёллар ва ҳис-туйғулардан яхшироқдир. Ёлғон ёрдамидагина тарихни қоралаш мумкин, ҳақиқат эса уни улуғлайди.

Бироқ, чинакам ҳақиқат алоҳида ҳурматни, эҳтиёткорона муносабатни талаб қилади, чунки у одамларнинг тақдири, турмуши ва умидлари билан, уларнинг меҳнати ва жасоратлари билан боғлиқдир. — Ҳақиқат —қуруқ ваҳимали гаплар ёки нопок ичиқоралик мавзуи эмас.

М. С. Горбачевнинг докладида қайта қуришнинг ўтиш характери ғояси таъкидланади. Социализм ривожининг инсон ва умуман жамият узоқ муддатни кўзлаб асос солган босқичидан шу асос самара бера бошлаган даврига, социализм тўплаган жамики, иқтисодий маънавий, социал-сиёсий потенциал юзини инсонга ўгираётган, жамиятга тезроқ олға силжиш, ўзини-ўзи янгилаш имкониятини бераётган босқичга ўтиш давридир. Бу схемалар ва ақидалардан, сийқа фикрлар ва хурофотлардан соғлом ақлидрокка, фикрлар ва ҳаракатлар реализмига, илмий асосланган қарорларга ўтишдир.

Қолган ҳаммаси мана шу асосий нарсанинг ҳосиласидир. Экономикани экстенсив ривожланишдан интенсив ривожланишга буриш, асосан маъмурий бошқарувдан хўжалик юритишнинг иқтисодий усулларига буриш, демократиялашни, социалистик ўз-ўзини бошқаришни қатъият билан ривожланишга, ижтимоий онгни ўзига талабчанликни ошириш сари буриш воқеликни ва бутун ишни реалистик баҳолашга бурилиш босқичи келди.

Социализм — узлуксиз ривожланиб бораётган жамиятдир. Бу, КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари айтганидек, ўзига хос тарзда узун қаторли ўтишлардан, тарихий ва социал тараққиёт пиллапояси бўйлаб узлуксиз кўтарилиб боришдан иборат жамиятдир. Бинобарин, шу пиллапоядаги ҳар бир зинанинг ўзига хос хусусияти бор, у ўз вазифаларини ўзи ҳал этади.

Агар ҳозир партия қайта қуриш жараёнида асосий мақсад қилиб олган энг муҳим масала таъкидлаб кўрсатиладиган бўлса, у—социализмнинг инсонпарварлик мазмунини рўёбга чиқариш масаласидир. Тузумимизнинг том истеъмолчилик маъносида шунчаки «инсонга хизмат қилиши» лозим бўлган барча имкониятларинигина эмас, инсонни юксалтириши, унинг маънавий бой, баркамолроқ бўлиб олишига ёрдамлашиши керак бўлган имкониятларини рўёбга чиқармоқ керак. Шу боисдан ҳам жамият ривожининг ҳар бир муайян даврида унинг иқтисодий маънавий, ижтимоий-сиёсий турмуши ташкил этиладиган аниқ-равшан шаклларнинг социал самарадорлиги тўғрисидаги масалани ўртага қўйиш қонуниятлидир.

Айни инсонга хизмат қиладиган ва уни юксакликка кўтарадиган реал инсонпарварлик жамият социал самарадорлигининг олий мезонидир. Социализмни гуманистик тарзда тасаввур этиш —аввало турмушга актив, ўзгартирувчилик муносабати одобидир.

Инсон активлигининг, инсон социал ресурсларининг янги қатламларини ўзлаштириш йўли битта, у ҳам бўлса демократиялашдир. Жамият турмушининг мана шу жиҳати ҳам М. С. Горбачев докладида чуқур таҳлил этиб берилди. Баъзан даъво қилишларича гўё биз буни экономикадаги зарур жўшқинликка эришишнинг манфаатпарастлик воситасигина деб билаётган эмишмиз. Ҳатто, башарти, шундай бўлган тақдирда ҳам бунинг нимаси эътизорга сазовор эканини шахсан мен тушунмаяпман. Қандай бўлганда ҳам бу— бир ёқлама талқин этишдир. Социалистик тушунчадаги демократиялаш —ҳар бир кишининг жамият турмушига таъсир ўтказадиган узлуксиз, самарали йўлини вужудга келтириш, инсонни ўз заводи, муассасаси, райони, шаҳари— бутун мамлакатнинг хўжайини сифатида қарор топтириш демакдир.

Ҳақиқий демократия — инсонга кимдир ниманидир: маош, социал неъматлар, умумий меҳнат шароитини берадиган тартиб эмас, балки бундан бошқачароқдир. Ҳақиқий демократия — муносабатларнинг шундай бир системасидирки унда инсон ва коллектив барча турдаги — ҳам моддий. ҳам маънавий бойликларни ўзи яратади. Шу бойликларни ўзи тасарруф этади, ўзи тақсимлайди. Бу гарчи президентлар ва бош министрларни сайлашдек дабдабали ўйин содир бўлганида, мустаҳкам шиша идишга жойлаб қўйиладиган сиёсат эмас. Биз учун демократия — омманинг сиёсатга таъсир ўтказа олиш, сиёсатни халқ ва тинчлик манфаатларини кўзлаб белгилаш имкониятидир. Ҳақиқий демократия ва демократиялашнинг чин моҳияти у ёки бу ташқи шакллар ва кўринишларда эмас, айни мана шу тарзда намоён бўлади.

Биз демократиялаш бўлмаса, қайта қуришнинг ҳам бўлиши мумкин эмас, деб, ҳисоблаймиз. Демократиялаш — М. С. Горбачев айтганидек, қайта қуришнинг қалбидир.

Демократия маданияти барча ижтимоий муносабатларга сингиб кетиши керак. У жамиятнинг сиёсий, иқтисодий, умумий маданиятидан ажралмасдир. Биз ижтимоий тафаккурнинг хилма-хил бўлиши, амалий ҳамда эркин мунозаралар ва баҳслар ўтказилиши, ижтимоий ривожланишнинг ҳар қандай энг мураккаб ва зиддиятли муаммолари ошкора ўртага қўйилиши тарафдоримиз. М. С. Горбачевнинг докладида шу нарса жуда аниқ ва зўр куч билан кўрсатиб ўтилган.

Маънавий маданиятни бойитиш — қайта қуришнинг ажралмас қисми, унинг шартидир. Докладда таъкидланганидек, маънавий маданият жамиятнинг кўрки бўлмай, балки унинг жўшқинлиги, социал мустаҳкамлиги омили, ҳаёт таъминоти соҳасидир.

Қайта қуриш шароитида маданият соҳасидаги сиёсат — ошкоралик маданияти ҳам, меҳнаткашлар мустақиллигини, фаолиятини бутун чоралар билан қўллаб-қувватлаш ҳам демакдир. Бу — ақлий меҳнатнинг алоҳида қимматини эътироф этиш, гражданлик ва социал масъулият туйғусини ривожлантиришдир. Масалан, хоҳ илм-фан ёки санъат соҳаси бўлмасин, ҳар қандай ижодий соҳада ҳалол ва очиқ-ойдин мусобақалашиш зарур. Дадил фикрлар, ўткир гипотезалар, бир қолипда бўлмаган ечимлар, сийқалашмаган образлар керак. Турмушнинг энг мураккаб масалалари хусусида астойдил ва виждонан жон куйдирадиган кишилар керак. Мана шуларнинг ҳаммаси очиқ, эркин жамиятнинг шак-шубҳасиз ва равшан белгиларидир. Шахсий ёки гуруҳлар манфаатларининг ғаразли ёки моддий бойиш фикр-мулоҳазалари билан оғирлашадиган найранглар мавжуд бўлган жамият эмас, балки ҳақиқий демократик жамиятнинг белгиларидир.

М. С. Горбачев дунё бир-бирига тобора кўпроқ боғлиқ, яхлит, торроқ бўлиб қолаётган ҳозирги вазиятда инсониятнинг яшаш шароитига асосий эътиборни қаратди, деб давом қилди нотиқ. Биз ўз тақдиримизни умуман жаҳон тараққиётининг тарихий йўлларидан ҳеч қачон ажратган эмасмиз. Янгича сиёсий фикрлаш — ҳозирги дунё реалликларига бизнинг жавобимиздир. Бундай хулоса — даъват бошқаларгагина эмас, балки ўзимизга ҳам қаратилгандир. Умуминсоний манфаатларнинг устунлиги тўғрисидаги ленинча ғоя мавҳум фалсафий категориягина эмас, балки давримизнинг реаллигидир. Булар, ана шу манфаатлар аввало инсон зоти омон қолишини талаб этади. М. С. Горбачевнинг янги китобида шу ҳақда жуда яхши сўзлар айтилган. Ана шу китоб бир неча кун аввал шу ерда, мана шу матбуот марказида жамоатчиликка тақдим этилган эди.

Умуминсоний манфаатлар тарихан таркиб топган практикадан воз кечишни тақозо этади. Бунда мамлакатлар ва халқларнинг шусиз ҳам осон ва енгил кўчмаётган тараққиётини вайронгарчиликлар, кулфатлар келтириб, одамларни ёввойилаштираётган, амалда тўхтовсиз бўлиб турган урушлар тўхтатиб қўйиб, орқага улоқтириб ташламоқда.

Бу манфаатлар халқаро турмушни янгича ташкил этишга ўтишни тақозо этади. Бунда ҳарбий тўқнашувларнинг номақбул хавф-хатари билан муқаррар боғланган куч балансини оқилона, рационал асослардаги манфаатлар баланси суриб чиқарган бўлур эди.

Умуминсоний манфаатлар гап планетанинг табиий бойликлари тўғрисидами ёки экологик мувозанат ҳақида бормасин, унинг барча ресурслари чексиз, битмас-туганмас эмаслигини англаб олишни ҳам тақозо этади. Ана шуни англаб олгандан кейин халқлар ва давлатларнинг иқтисодий, илмий-техникавий ҳамкорлиги, умуман моддий жиҳатдан ҳамкорлиги ўрнатилиши кераккки, бундай ҳамкорликка КОКОМ, бойкот, жазолаш, эмбарго ва шу каби таҳқирловчи чеклашлар доғ туширмаслиги керак. Мана шулар қанчалик кулгили ва ножиддий эканлиги ҳаммага равшан бўлиб қоладиган вақт узоқ эмас. Дарвоқе, гўё ҳозир ҳам бундай сиёсат олисни кўра билишдан далолат бераётганлигини ҳеч нарса кўрсатаётгани йўқ. Ҳозир шундай ҳамкорликнинг йўқлиги — планетадаги кўпгина кризисли ҳолатларнинг сабабларидан биридир.

Биз идеалистлар эмасмиз. Биз ҳамма муаммоларни, зиддиятларни, ҳатто дунёни ҳозир ажратиб турган жарликларни кўриб турибмиз. Ядросиз, зўравонликсиз дунё йўли жўн ҳам, равон ҳам бўлмаслигини тушунамиз.

М. С. Горбачевнинг докладида:

— Империализм таркиб топган янги вазиятни сергаклик билан тушуниб, ўз табиатини жиловлай оладими ва ҳарбий куч принципларидан сиёсий принципларга ўта оладими?

— Капитализм, унинг экономикаси милитаризм оғусидан халос бўла оладими?

— Капиталистик система ривожланаётган мамлакатлар халқларини янги мустамлакачилик эксплуатациясисиз кун кўра оладими? деган мулоҳаза-саволлар шу қадар кучли янграганлиги тасодифий эмас.

Бу саволларга фақат давргина узил-кесил аниқлик билан жавоб қайтара олади. Унинг жавоби қандай бўлишини айтиб ўтирмаймиз, лекин шуни таъкидлаймизки, инсоният омон қолиши учун бу жавоб фақат ижобий, амалий бўлиши лозим.

Биз янгича тафаккурни инсониятнинг соғлом фикрига мурожаат, деб биламиз, ақл-идрокка амал қилишга даъват, деб биламиз.

Бу боисдан ҳам докладда жаҳон узра пайдо бўлган фалокатли хавф-хатардан ҳамманинг биргаликда, аҳиллик билан халос бўлиши мумкинлигига умид шу қадар эҳтирос билан изҳор этилган. Тарих тажрибаси шуни кўрсатиб турибдики, инсон турмушининг бирон-бир, ҳатто, энг муҳим айрим тимсоллари тўғрисида эмас, балки аввало инсон ҳақида ўйлашган жойда ва пайтдагина социал тараққиётга эришилган.

Бунинг устига Совет Иттифоқи таклиф этаётган ёндашувга принцип жиҳатдан эришиб бўлмайдиган нореал ҳеч нарса йўқ.

М. С. Горбачевнинг докладида инсониятнинг кенг қамровли хавфсизлик системасидан бошқа йўли асло йўқлигига **комил ишонч** билдирилган.

Бундай дунё ўз-ўзидан келмаслигига **комил ишонч** билдирилган. Цивилизация тарихининг **қараш** ва **манфаатнинг торлиги** устун чиққан босқичидан узил-кесил халос бўлиш керак. Ниҳоят, ақл-идрокка ишониб қандайдир навбатдаги кризис ақлимизни киргизиб қўйишини ёки бизни йўқ қилиб юборишини кутиб турмасдан, унга эргашиш лозим.

Ҳозирги дунёнинг барча тафовутлари — социал-иқтисодий, синфий, маданий, диний ҳамда бошқа тафовутларга қарамай, дунёни ядро хавф-хатаридан халос қилишдан, планетамизда тараққиёт учун имкониятларни кўпайтиришдан чинакам манфаатдор бўлган барчанинг ҳамкорлик қилиши мумкинлигига **комил ишонч** изҳор қилинган.

Олдимизда кўпгина мураккаб ишлар турибди. Фақат бизнинг революциямиз тажрибасигина эмас, шу билан бирга бошқа революцияларнинг тажрибаси ҳам революцион даврда янгилик заррасини кўриб унга баҳо бериш, нозик куртакни авайлаб ундириш ҳаммага ҳам насиб этавермаслигини тасдиқлайди. Янгиликдан, одатдан ташқари нарсадан шунчаки қўрқаётган, гап ички ижтимоий турмушимизнинг янги формалари тўғрисидами ёки ядросиз дунё каби ҳозирча одатдан ташқари бўлган ҳодиса ҳақидами боришидан қатъи назар унинг эҳтимол тутилган ёки хаёлдаги камчиликларидан ўзи чўчиётган, яна ҳам кўпроқ эса бошқаларни чўчитаётган кимсалар ҳам оз эмас.

Нима ҳам дердик, консерватизм ҳам турмушнинг табиий бир томонидир. Аммо келажак йўлини у белгилаб бермайди. Сиёсий, иқтисодий, маънавий оптимизм ҳаётга, унинг муаммоларига очиқ-ойдин ёндашувдан, уни ўрганувчи ва ўзгартирувчи ёндашувдан, ўз кучларига реалистик ишончдан келиб чиқади.

Бизда шундай ишонч бор, деб таъкидлади пировардида А. Н. Яковлев. Бундай ишонч бизнинг бутун тарихимизга, машаққатли, аммо мардонавор, самарали натижалари билан ҳам, истиқболлари билан ҳам илҳомлантирувчи тарихга тааллуқлидир. Унинг шубҳасиз ютуғи мана шундай.

Журналистларнинг саволларига жавоблар қайтарилди.

(ТАСС).

ОКТЯБРЬ

• *Бахтимиз учун курашганлар*

ОКТЯБРЬ НУРИГА ЙЎҒРИЛГАН УМР

Бутун кучи ва истеъдодини партия ва халқ манфаатлари йўлига сарфлаган оловқалб кишилардан бири содиқ ленинчи, оташин коммунист, изчил интернационалист, ўзбек халқининг ажойиб фарзанди Акмал Икромовдир.

Акмал Икромов 1898 йилда Тошкентнинг Ўқчи маҳалласида эски муаллим оиласида туғилди. У ҳаётини Ўрта Осиёда чоризм ва маҳаллий феодаллар зулми остида вужудга келган қолоқлик ва қашшоқликни таг-томири билан қўпориб ташлаш ва янги, турли миллат вакилларини дўстона оилага бирлаштирган социалистик жамият қуриш учун курашга сарф этди.

Акмал Икромов Октябрь инқилоби арафасидаёқ рус ишчиларининг таъсирига берилди. Рус ишчиларининг фикри, мақсади ёш Акмалнинг дунёқараши шаклланишига катта таъсир этди. 1917 йил ёзидан бошлаб Тошкент большевиклари билан яқин алоқада бўлиб, уларнинг революция ҳақидаги ғояларини маҳаллий меҳнаткаш аҳоли ўртасида тарқата бошлади. Акмал Икромов 1918 йил февраль ойида маҳаллий миллат вакилларидан биринчилар қаторида Коммунистик партия сафига кирди.

Серқуёш Ўзбекистонимизда социализм қуриш учун олиб борилаётган кураш ажнабий ва маҳаллий контрреволюцион кучларнинг жуда қаттиқ қаршилигига учради. Босмачилар айниқса Фарғона водийси аҳолисининг бошига мислсиз кулфатлар сола бошлади. Ана шундай вақтда ҳам Акмал Икромов синфий курашнинг энг оғир участкаларида бўлди. 1919 йилда у Наманганга борди. У ерда халқ маорифини ривожлантириш ва янги маданиятни, ленинча идеологияни омма орасига тарқатишда катта жонбозлик кўрсатди. У Наманганда коммунистларнинг катта муҳаббати ва ишончига сазовор бўлди. Шунинг учун ҳам уни 1920 йилда Наманган коммунистлари якдиллик билан Фарғона область конференциясига вакил қилиб сайладилар.

1920 йилда у Фарғона область партия комитети раисининг ўринбосари сифатида қишлоқда ишлаш бўлимига бошчилик қилди. Бу даврда қишлоқда иш олиб бориш осон эмас эди. Фарғона қишлоқлари Мадаминбек, Кўршермат қўрбошиларнинг босмачи тўдалари томонидан хонавайрон қилинган эди. Улар Совет ҳукуматига нисбатан бир оз бўлса ҳам хайрихоҳлик билдирган кишиларни йўқ қилиб ташлардилар. Лекин Акмал Икромов оммага, унинг революцион ташаббусига таяниб, Коммунистик партиянинг сиёсатини қишлоқда амалга ошириш соҳасида улкан ишларни қилди.

1920 йилнинг охирида Акмал Икромов Туркистон Коммунистик партияси Марказий Комитети аппаратида ишлади ва ишчилар, деҳқонлар ва казак депутатларининг VIII Бутунроссия съездига делегат қилиб сайланди. Съездда у биринчи марта В. И. Ленин нутқини тинглади ва Владимир Ильич ташаббуси билан тузилган Россияни электрлаштиришнинг машҳур плани — ГОЭЛРОни маъқуллаб овоз берди.

А. Икромов 1921 йилда Советларнинг IX Бутунроссия съездида Туркистондан делегат сифатида қатнашди. Бу ерда у Ильич нутқини иккинчи марта эшитди. Съездда Акмал Икромов Бутунроссия Марказий Ижроия Комитетига аъзо қилиб сайланди.

В. И. Ленин билан учрашувлар, Советларнинг съездларидаги унинг докладлари ва нутқлари А. Икромов учун партиявий, коммунистик тарбиянинг чинакам мактаби бўлди.

Коммунистик партия ва Совет давлатининг таниқли арбоблари М. В. Фрунзе, В. В. Куйбишев, Я. Э. Рудзутак, С. И. Гусев, В. И. Ногинлар билан учрашувлар ва ҳамкорликда ишлаш А. Икромовга катта таъсир кўрсатди. Улар А. Икромовнинг истеъдоди ва нодир қобилиятини ўз вақтида сезиб, унга партиявий ишни чуқур ўрганишда ва марксизм-ленинизм назариясини эгаллашда ёрдам бердилар. 1921 йилда Туркистон Коммунистик партияси Марказий Комитетининг пленуми А. Икромовни Туркистон Компартияси Марказий Комитетининг масъул секретари қилиб сайлайди. А. Икромов ёш бўлишига қарамай жуда катта талант эгаси эканлигини кўрсатди, республика партия ташкилотини ва Туркистонда Совет ҳокимиятини мустаҳкамлаш ишига бутун куч-ғайратини сарфлади.

А. Икромов 1924 йилда Москвадаги Свердлов номли университетда ўқишни муваффақиятли тамомлагандан кейин уни масъул партиявий лавозимларга тайинладилар. 1924 йил ноябридан у Ўзбекистон Компартияси Ташкилот бюросининг аъзоси, 1924 йил декабридан 1925 йил февралигача Тошкент область партия комитетининг масъул секретари бўлди. РКП(б) Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси уни 1924 йил 5 ноябрда РКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё бюросининг аъзоси, 1926 йилдан эса РКП(б) Марказий Комитети Ўрта Осиё бюроси Ижроия Комиссиясининг аъзоси қилиб тасдиқлади.

1925 йил февралида Ўрта Осиёда миллий-давлат чегараланиши ўтказилгандан сўнг Ўзбекистон Коммунистик партиясининг биринчи съезди бўлиб, у Коммунистик партия жанговар отрядларидан бири бўлган Ўзбекистон Компартиясининг тузилганини ташкилий жиҳатдан расмийлаштирди. А. Икромов съезд ишида фаол иштирок этди, унда ёрқин нутқ сўзлади. Съезд ишида қатнашган Михаил Иванович Калинин бу нутқни юксак баҳолади. «Мен ўртоқ Икромовни танимас эдим, — деган эди М. И. Калинин,— аммо мен унинг нутқини тинглаганимда ўртоқ Икромовнинг нутқи соф ишчининг нутқи эканлигини кўрдим, у худди фабрикадан келганга ўхшарди. Мен уни зиёли бўлса керак деб ўйлагандим, менга эса у ишчи деб айтишди. Бу характерли белгидир. Мен унинг нутқини тинглашим биланоқ Ўрта Осиёдан чиққан ишчи Икромовнинг нутқи Питер ишчисининг нутқидек бўлиб туюлди. Кўрдингизми, ишчиларнинг умумий характерли белгилари бир-бирига қанчалик ўхшаб кетади».

Ўзбекистон КП (б) Марказий Комитетининг 1925 йил 13 февралда бўлиб ўтган биринчи пленумида А. Икромов республика Компартияси Марказий Комитетининг масъул секретари қилиб сайланди. А. Икромов ўзининг жўшқин ғайрати, Коммунистик партиянинг ленинча бош йўлига садоқати билан республика меҳнаткашлари орасида катта обрў қозонди.

Ўзбекистонда мустамлакачилик қолдиқларига хотима бериш, маҳаллий миллатлардан ишчилар синфи ва зиёлилар вакилларини етиштириш, кенг кўламда тарбиявий-ғоявий ишлар олиб бориш, ер-сув ислоҳотини ўтказиш, индустрлаштириш ва қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришда ҳам Акмал Икромовнинг ҳиссаси каттадир.

Ерли миллат хотин-қизларини озод қилиш, уларни актив ижтимоий ва меҳнат фаолиятига жалб қилиш республикада социализм қуриш жараёнидаги муҳим вазифалардан бири эди. А. Икромов хотин-қизларни озод қилиш бўйича Республика комиссиясининг аъзоси сифатида бу ғоят масъулиятли сиёсий кампанияда бевосита қатнашди.

ВКП(б) XIV съезди социалистик индустрлаштириш йўлларини белгилаб бергандан кейин Ўзбекистонда ҳам индустрлаштириш авж олиб кетди. Уни муваффақиятли амалга ошириш учун Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюроси 1926 йил 17 мартда А. Икромов раислигида Марказий партия комиссиясини тузди. Янги завод ва фабрикалар қуриш ҳамда мавжудларини реконструкция қилиш, уларни илғор техника билан қуроллантириш Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва унинг секретари А. Икромовнинг диққат-марказида бўлди. Чирчиқ электрохимия комбинати, «Ташсельмаш», Тошкент тўқимачилик комбинати сингари гигантларни барпо этишда Акмал Икромов фаол иштирок этди.

Қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш ленинча социализм қуриш планининг муҳим таркибий қисми эди. Ўзбекистон КП(б) Марказий Комитети бу муҳим ишга бевосита бошчилик қилди. Деҳқон хўжаликларини кооперативлаштириш бўйича Комиссия раиси бўлган А. Икромов Ўзбекистонда колхоз тузумининг ғалабасига қаратилган тадбирларни амалга оширишга ва янги тузилган колхозларни ташкилий-хўжалик жиҳатдан мустаҳкамлаш ишига ғайрат билан раҳбарлик қилди. Унинг партия XV, XVI съездларида ва ВКП(б) XVI конференциясида сўзлаган ёрқин ва сермазмун нутқлари мамлакатимизнинг илгари қолоқ бўлган чекка ўлкаларида қишлоқ хўжалигини коллективлаштиришнинг актуал масалаларига бағишланган эди.

Республикада маданий қурилиш Ўзбекистон КП(б) Марказий Комитети ва шахсан А. Икромов фаолиятида муҳим ўрин эгаллади.

У Ўзбекистонда халқ маорифини ривожлантириш, саводсизликни тугатиш ва совет мактабини ривожлантиришга катта ҳисса қўшди. Бинобарин у болаларнинг катта ғамхўри, халқ маорифи қурилишининг йирик ташаббускори эди.

1929 йил декабрида Акмал Икромовни Ўзбекистон КП(б) Марказий Комитетининг биринчи секретари қилиб сайладилар. Бу масъулиятли лавозимда унинг таланти ва жуда катта ташкилотчилик қобилиятлари тўла намоён бўлди. У ўзининг бутун фаолияти билан социализм ғалабасини тезлаштиришга интилди, Ўзбекистонда ленинча миллий сиёсатнинг қарор топишига ёрдам берди.

Акмал Икромов ВКП(б) XII—XVII съездларининг делегати бўлди, XIV—XV съездларда эса ВКП(б) Марказий Комитети аъзолигига кандидат, XVII съездда ВКП(б) Марказий Комитетининг аъзоси қилиб сайланди. У Советларнинг съездлари ишида ҳам қатнашди. Советларнинг I Бутуниттифоқ съездидан бошлаб у доимо СССР Марказий Ижроия Комитетининг аъзоси, СССР Марказий Ижроия Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, шунингдек Ўзбекистон Марказий Ижроия Комитети Президиумининг аъзоси қилиб сайланиб келди.

У партия ташкилотининг фаолиятига раҳбарлик қилиш билангина чекланмай, республикадаги социалистик қурилиш тажрибасини умумлаштиришга қаратилган илмий асарлар ҳам ёзди. 1925 йилдаёқ унинг «Ўзбекистон хотин-қизлари масаласи», «Идеология масалалари», «Ўзбекистон Коммунистик партияси ва республика ёш коммунистларининг ер-сув ислоҳотини ўтказишдаги вазифалари ҳақида» деган асарлари нашр этилди. Бу асарларда, ундан кейинги ёзилган мақолаларида, нутқларида А. Икромов ғоявий етук коммунист даражасига кўтарилганлиги, марксизм-ленинизм таълимотини мукаммал эгаллаганлиги яққол кўриниб турар эди.

Содиқ ленинчининг қилган ишлари беҳисоб. Унинг номини халқимиз миннатдор қалбида абадий сақлаганидек, ишларини давом эттиради. Халқ ўзининг эрки учун курашган содиқ фарзандини ҳеч қачон унутмайди.

А. Икромов ва бошқаларнинг номи социалистик қурилиш тарихининг шонли саҳифаларида, меҳнаткаш омманинг қалбида абадий сақланиб қолади. Уларнинг ҳаёти, партия ғояларини турмушга татбиқ этиш учун олиб борган кураши ёш авлодни тарбиялашда, меҳнаткашларни бугун мамлакатимизда партия раҳбарлигида олиб борилаётган қайта қуриш ишларига уюштиришда катта роль ўйнайди.

Ш. ЗИЁМОВ,
Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ҳузуридаги Партия тарихи институтининг директори, тарих фанлари доктори.

БИЗ СИЗ ҲАҚИНГИЗДА КАМ БИЛАРДИК

Яқинда Ўзбекистонда АҚШнинг «Тинчлик бўғинлари» хотин-қизлар урушга қарши делегацияси меҳмон бўлди. Унга Барбара ЛЕВИН бошчилик қилди. У «Советская культура» мухбири саволларига мана шундай жавоб берди.

— Бизнинг газетхонларимизни, шубҳасиз «Тинчлик бўғинлари» қандай ташкилот эканлигини билиш қизиқтириши турган гап...

— Бизнинг ташкилотимиз сафларида салкам қирқ минг хотин-қиз бўлиб, улар мамлакатдаги барча элликта штат намояндаларини бирлаштиради. Биз ўз олдимизга ядро урушининг олдини олишни асосий вазифа қилиб қўйганмиз. «Тинчлик бўғинлари» ташкил топган кундан бери ўтган беш йил мобайнида биз куч-ғайратимизни америкалик хотин-қизлар бўлажак урушнинг бутун хавфини ва ҳалокатли эканлигини тушуниб етишлари учун қаратмоқдамиз.

— Сизларни Совет Ўзбекистонига нима олиб келди ва республикамиз бўйлаб қилган сафарингиздан олган таассуротларингиз қандай!

— Бизда Совет Осиёси ҳақида маълумотлар кам. Уни кўриш, СССРнинг шарқий республикаларидаги хотин-қизлар дуч келаётган муаммоларни ҳамда шу муаммолар бу ерда қандай ҳал этилаётганлигини билиш мақсади бизларни шу ерга олиб келди. Бизларни Совет хотин-қизлари комитети таклиф этди. Айтиб қўя қолай, сафар ниҳоятда қизиқарли бўлди. Бизлар хотин-қизлар кенгашлари активистлари билан учрашувлар ва суҳбатлар ўтказдик. Хотин-қизлар ишлаётган корхоналарга бордик. Кўп болали оналарнинг уйларида меҳмон бўлдик. Бизни республика Олий Советида эҳтиром билан қабул қилдилар. Биз бу ерда бошқарувнинг маҳаллий органларига сайловлар ўтказиш системаси билан танишдик. Маълум бўлишича, бу йилдан бошлаб СССРда кўп мандатли система жорий этилибди. Ҳозирги пайтда республикани тўлқинлантираётган муаммолар, айрим масалаларни ҳал этишдаги қийинчиликлар билан бизларни таништиришди. Хуллас, ошкора суҳбатлар бўлдики, улар делегациямиз аъзоларида ўзининг очиқ-ойдинлиги ва самимийлиги билан яхши таассурот қолдирди.

Биз ўзбек хотин-қизлари руҳининг кучига қойил қолдик. Улар нақадар ажойиб бекалар, нақадар меҳрибон кишилар. Улар муомалада ўзларини жуда эркин тутадилар. Ўз ҳаётларидан хотиржамдирлар. Тўғрисини айтганда, бизлар бошқача тасаввурда эдик... Ҳар ҳолда Шарқ... Ўзбек хотин-қизлари билан қўққисдан ўтказилган учрашувлар, айниқса, эсимизда қолди. , Бунинг устига биз орттирган танишбилишлар давраси ниҳоятда кенг: улар — оддий хизматчилар, инженерлар, ўқитувчилар, врачлар, давлат арбоблари, таниқли олималар эди.

Ҳа, американикларнинг СССРдаги ҳаёт ҳақида кам билишлари таассуфланарлидир. Америка илгари бўлганидек, сизнинг мамлакатингиз тўғрисида, устига-устак совет республикалари ҳақида етарли маълумот олмаяпти. Бизнинг бу ерга ташрифимиз ана шу «очлик»ни у ёки бу даражада қондириш истаги самарасидир. АҚШда СССРга ишончсизлик билан қарайдиган кишилар бор. Менинг кўпгина ватандошларимни сизнинг идеологиянгиз, сизнинг тузумингиз ва неча ўн йиллаб давомида унинг қулоғига қуйиб келинаётган гўёки СССР бутун дунёни босиб олмоқчи деган фикр қўрқитади. Шахсан мен ядро қуроли асрида бундай афсоналарга ўрин бўлмаслиги керак, деб ҳисоблайман. Бизнинг делегациямиз совет кишиларига урушнинг кераги йўқлигига ишонч ҳосил қилиш имконига эга бўлди. Тинчлик бўлиши учун эса иккала мамлакатда фақат иккала халқнинггина эмас, балки бутун планета мавжудлигига хавф солувчи ҳар қандай қуролни йўқ қилиб ташлаш керак.

— Делегация Ўзбекистонда бўлган чоғида маҳалла комитетлари (турар жой бўйича ўз-ўзини бошқаришнинг жамоатчилик асосидаги комитетлари) фаолияти, уларда хотин-қизлар қандай иштирок этаётганлиги билан танишди. Сиз шу хусусда нималар дея оласиз!

— Бу ниҳоятда қизиқарли тажриба тўғрисида энг илиқ сўзларни айтиш мумкин. Биз бу ҳақда ўз юртдошларимизга зўр қониқиш билан ҳикоя қилиб берамиз. Таъбир жоиз бўлса, биз маҳалла комитетларининг бири билан биродарлашдик. Делегациямизнинг Нэшвиллдан бўлган аъзоси Самарқанд вакиласи билан расмий алоқа ўрнатди ва Теннесси штатидаги ўз шаҳрининг «Тинчлик бўғинлари» ташкилоти номидан дўстлик шартномасини имзолади. Самарқанд хотин-қизлари билан мунтазам равишда ёзишиб туришга, маҳалла комитети қошидаги хотин-қизлар кенгаши билан Нэшвилл шаҳри хотин-қизлар ташкилотларининг иш тажрибасини иккала томон ўрганиб боришига қарор қилинди.

Сизнинг мамлакатингизни тарк этар эканмиз, яна шулар ҳақида айтишни истар эдим. Мен бу ерда миллионерларни кўрмадим. Аммо сизларда уйсизлар ҳам, ишсизлар ҳам йўқлигига ишонч ҳосил қилдим. Бу, шак-шубҳасиз, халқингиз эришган катта ғалабадир. Делегациямиз номидан газетангиз орқали барча совет кишиларини бўлажак ажойиб воқеа — Октябрь революциясининг 70 йиллиги билан қутлашга ижозат бергайсиз.

Вил. НИЁЗМАТОВ,
(Ўз мухбиримиз).
Тошкент.

(«Советская культура», 1987 йил 31 октябрь).

ТОШКЕНТ ШАҲАР МЕҲНАТКАШЛАРИ ВАКИЛЛАРИНИНГ 1987 ЙИЛ 7 НОЯБРЬ НАМОЙИШИ ТЎҒРИСИДА

1987 йил 7 ноябрда Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллиги байрами шарафига В. И. Ленин номли майдонда Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг паради ва Тошкент шаҳар меҳнаткашлари вакилларининг намойиши бўлади.

Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг паради соат 10.00 да бошланади.

Намойишда иштирок этадиган меҳнаткашлар вакиллари корхоналар, ташкилотлар ва муассасалар бўйича йиғилиш пунктларида тўпланиб, белгиланган маршрут бўйича район колонналари составида В. И. Ленин номли майдонга борадилар.

Таклиф билетлари бўлганларни В. И. Ленин номли майдонга киритиш соат 9 дан 45 минут ўтганда тўхтатилади.

Махсус пропускага эга бўлган автомашиналардан ташқари барча турдаги транспорт воситалари ҳаракати А. Навоий, Ф. Энгельс, К. Маркс, Ш. Руставели номли, Пролетар кўчаларида, Ўзбекистон проспектида, В. И. Ленин номли проспектда соат 7,00 да тўхтатилади ва меҳнаткашлар намойиши тугагандан сўнг қайта бошланади.

Тошкент метрополитени 7 ноябрь куни эрталаб соат 6.00 дан кечаси 2.00 гача ишлайди. «Октябрь революцияси» номли станциянинг фақат «чиқиш» қисми соат 8.00 дан соат 14.00 гача ишлайди. Бу вақтда «В. И. Ленин номли майдон» ва «Пахтакор» станциялари ёпиқ бўлади.

ШАҲАР КОМИССИЯСИ.

Редактор Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

ТОШКЕНТ ТЕМИР ЙЎЛ ТРАНСПОРТИ ИНЖЕНЕРЛАРИ ИНСТИТУТИ

КУНДУЗГИ ТАЙЁРЛОВ БЎЛИМИГА

ТИНГЛОВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

ЎҚИШГА ТУГАЛЛАНГАН ЎРТА МАЪЛУМОТЛИ, КАМИДА 2 ЙИЛ ИШ СТАЖИ БЎЛГАН ИШЧИЛАР, КОЛХОЗЧИЛАР, СОВЕТ АРМИЯСИ САФЛАРИДА ЎЗ ХИЗМАТ БУРЧИНИ ЎТАБ ҚАЙТГАН ЁШЛАР ҚАБУЛ ҚИЛИНАДИ.

Корхоналар ва ташкилотларнинг йўлланмалари билан тайёрлов бўлимига ўқишга юборилган кишилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: танлаган ихтисоси ва таълим формаси кўрсатилган ҳолда институт ректори номига ариза, корхона ёки ташкилотнинг йўлланмаси, ўрта маълумот ҳақидаги ҳужжат (асли), характеристика, 8 дона фотосурат (3х4 см), медицина справкаси (086/У форма), корхона (ташкилот) раҳбари томонидан тасдиқланган меҳнат дафтарчасидан кўчирма.

Ҳужжатлар — 25 ноябргача қабул қилинади.

Суҳбат ва тайёрлов бўлимига қабул — 25 ноябрдан 30 ноябргача.

Машғулотлар — 1 декабрда бошланади.

Ўқиш муддати — 8 ой.

Тайёрлов бўлимига суҳбат ўтказиш якунларига қараб қабул қилинади.

Тингловчиларга стипендия тўланади.

Бошқа шаҳарлардан келганлар ётоқхона билан таъминланадилар.

Адрес: 700045, Тошкент шаҳри, Оборонная кўчаси, 1-уй, тайёрлов бўлими деканати. Телефон 91-61-22.

•

КОРХОНАЛАР, ТАШКИЛОТЛАР, КОЛХОЗ ВА СОВХОЗЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

«УЗАВТОРЕМОНТ» РЕСПУБЛИКА САНОАТ БИРЛАШМАСИ АВТОРЕМОНТ ЗАВОДЛАРИ ҚУЙИДАГИЛАРНИ ЧЕКЛАНМАГАН МИҚДОРДА КАПИТАЛ РЕМОНТГА ҚАБУЛ ҚИЛИШИНИ

МАЪЛУМ ҚИЛАДИ

— **«ЗИЛ-130» ДВИГАТЕЛЛАРИ.** Тошкентдаги 1-авторемонт заводи—700005, Тошкент шаҳри, 8 Март кўчаси, 57-уй. Телефон 91-19-09;

— **«ЛИАЗ-677» АТВОБУСЛАРИ.** 1-авторемонт заводи — 702050. Тошкент область, Калинин райони, Хонобод посёлкаси, Транспортная кўчаси, 53-уй. Телефон — 90-33-85.

— **«ЯМЗ-238» ДВИГАТЕЛЛАРИ.** Олмалиқдаги 4-авторемонт заводи—702400, Олмалиқ шаҳри, Октябрь майдони, 22-уй. Телефон — 7-61;

— **«ЗИЛ-130», «ЗИЛ-ММЗ-555» АВТОМОБИЛЛАРИ.** Ленинскдаги 6-авторемонт заводи — 711090. Андижон области, Ленинск шаҳри, Крупская кўчаси, 57-уй. Телефон — 2-23-77;

— **«ГАЗ-51», «ГАЗ-52», «ГАЗ-53» АВТОМОБИЛЛАРИ.** Тошкентдаги 10-авторемонт заводи — 700034, Тошкент шаҳри, Дадабоев кўчаси, 64-уй. Телефон — 48-51-11.

•

Театр

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/XI да **Кутлуғ қон**, 6/XI да **Аризасига кўра.**

МУҚИМИЙ НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ МУЗИКАЛИ ТЕАТРИДА — 5/XI да **Нурхон**, 6/XI да **Мангулик.**

ЎЗБЕК ДАВЛАТ «ЁШ ГВАРДИЯ» ДРАМА ТЕАТРИДА — 5/XI да **Чернобиль алангаси** (19.00), 6/XI да **Эльфалик меҳмон** (12, 14.00), **Қора камар** (19.00, премьера).

Цирк

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — Москва цирки артистларининг гастроллари (5, 6, 7, 8, 9/XI да 13, 16, 19.00 да).

СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ • СПОРТ

• *Каспаров—Карпов баҳсида*

Ғоялар кураши давом этади

Севильяда юз бераётган натижалардан қатъи назар иштирокчилар назарий баҳсни давом эттиришдан тап тортмаяптилар. Маълумки, еттинчи партияда тағин Грюнфельд ҳимоясининг асосий варианти қўлланиб, 16-юришгача бешинчи партия такрорланди. Икки совет гроссмейстерининг энг юксак даражадаги баҳси бутунича биринчи бор хорижий мамлакатда ўтказилмоқда. Шарқ шатранжи минг йил бурун худди шу ердан, Испаниянинг Андалусия вилоятидан Ғарбий Европа мамлакатларига кириб борган. Ҳозир вакилларимиз ана шу тарихий жойда жаҳонда энг илғор совет шахмат мактаби шаънини яна бир бор улуғламоқдалар.

7-партия 16-юришга келганда қора доналар билан ўйнаётган жаҳон чемпиони 30 минутча ўйлаб руҳини бошқа хонага юрди.

Бу жуда муҳим учрашув эди: оқлар ютса фарқ икки очкога чиқиб қолар, ютқазса ҳисоб тенглашарди. Яна бир томони шуки, спорт лотереялари бош бошқармаси «Спортпрогноз»нинг махсус шахмат тиражи учун ушбу матчда ўйналадиган 7 — 19-партияларда рўй берувчи натижаларни асос қилиб олган. Бинобарин совет шахмат ҳаваскорларининг бу матчга бўлган қизиқиши янада ортиб кетганини айтиб ўтирмаса ҳам бўлади.

Бу гал қора фил активлаша олмаган, отлар эса алмаштирилган бўлса-да, кескинлик юриш сайин ортиб бораверди. Мутахассислар афзаллик қайси томонда эканлигини аниқ айтиб беролмадилар. Энг ҳужумкор сипоҳ — фарзинларнинг борлиги, бунинг устига иккала томоннинг ҳам шоҳи мустаҳкам қўрғонга эга эмаслиги ҳисоб юритишни қийинлаштирар, вақт эса тобора зиқлашиб борарди. Лекин ҳеч ким дуранг ҳақида ўйламасди. Контролгача қилиниши лозим бўлган кейинги 10 юришга 7 минутча вақт қолган. Каспаров руҳини бир филу, икки пиёдага алмаштиришни маъқул кўрди. 5 соатлик қизғин курашлардан сўнг кечиктирилган ҳолатда оқларнинг фарзин, руҳ ва икки пиёдасига қарши қоралар фарзин, фил ҳамда тўрт пиёдага эга эди. У қандай давом эттирилгани ва нима билан тугагани мухлисларга аён.

Навбатдаги 8-партия ҳам мураккаб позицияда кечиктирилгани ва ташаббус оқ доналарни сурган жаҳон чемпионида эканлигини хабар қилган эдик. Эртасига ўйин давом эттирилганда оқларнинг фарзини, икки руҳи, икки оти ва марказлашган фили бир зумда рақиб шоҳи қароргоҳини шип-шийдон қилди-қўйди. Бор-йўғи яна 8 юриш қилиниб, яъни 50-юриш олдидан А. Карпов енгилганлигини тан олди. Ҳисоб тенглашди. 4:4.

Олдинги матчларда битта ғалабага ўртача иккитадан дуранг тўғри келган бўлса, бу гал 8 учрашувнинг ярми у ёки бу томоннинг ғалабаси билан якунланди: тўртта ютуғу, тўртта дуранг. Бу оддий арифметика замирида шахмат тождорлари ижодиётидаги нуқтаи назарлар тўқнашуви ҳаддан зиёд мураккаблашаётганини кўрамиз. Атиги иккита дебют — инглизча бошланишу, Грюнфельд ҳимоясида шунчалик рақобат.

Шоир дейди:

Шахмат абадийдир, шеър ҳам абадий
Юриш тугамасу, сўз бўлмас тамом.
Шахмат тахтасида, шеър майдонида
Ғоялар кураши этади давом.

(Эркин ВОҲИДОВдан)
М. МУҲИДДИНОВ,
«Совет Ўзбекистони» шахмат шарҳловчиси.

ФУТБОЛ

«ЧЕРНОМОРЕЦ» ҒОЛИБ

Биринчи лиганинг 22 коллективи эрта баҳордан гўзал кузнинг шу кунигача ғолиблик йўлида кураш олиб борди. Ниҳоят 50-чемпионат ўйинларига нуқта қўйилди. Сўнгги турнинг натижалари қуйидагича:

«Ростсельмаш» — «Колос» — 1:0, «Динамо» (Ст) — «Металлург» — 2:1, «Шинник» — «Ротор» — 1:0, «Даугава» — «Факел» — 0:0, «Черноморец» — «Торпедо» — 2:1, СКА — «Карпати» —«Динамо» (Бт) — 4:2, — «Крилья Советов» — «Спартак» — 1:2, «Геолог» — «Котайк» — 2:2, «Локомотив» — СКА (Ростов) — 0:1, «Кузбасс» — «Заря» — 5:1.

Тошкентнинг «Пахтакор» ва Душанбанинг «Помир» футболчилари бу йилги чемпионатни бошлаб беришган эди. Тошкентдаги учрашувда дарвозалар даҳлсиз қолиб, томонлар биттадан очко ёзишди. Тожикистон пойтахтидаги беллашув билан коллективлар мавсумни якунлашди. Биринчи бўлимда ҳисоб очилмади. Пахтакорчилар танаффусдан сўнг ҳужумкорликка зўр бериб ҳисобни очишга муваффақ бўлдилар. 60-минутда таблода О. Синелобов фамилияси ёзилди. Орадан 10 минут ўтгач, ҳисоб 1:1 бўлди. Биринчи лиганинг моҳир ҳужумчиси душанбалик А. Азимов жавоб тўпини киритди.

«Пахтакор» кучли олтиликдан жой олди. Бу ўтган мавсумга нисбатан қувонарлидир.

Одессанинг «Черноморец» футболчилари биринчи лига мусобақаси ғолиби бўлиб, олтин медаллар билан тақдирланишди. Иккинчи ўрин «Локомотив»га, учинчи ўрин «Даугава» футболчиларига насиб этди.

ЧИМ ХОККЕЙ

«ЗВЕЗДА» ИККИНЧИ ЎРИНДА

Мамлакат биринчилиги учун эркаклар командалари ўртасидаги мусобақа ғолиблари аниқланди. Олмаота динамочилари 46 очко билан биринчи ўрин эгаси бўлишди.

Андижонда маҳаллий «Звезда» командаси билан Свердловск армиячилари ўртасидаги ўйинда кумуш медаллар тақдири ҳал бўлди. Қизғин беллашув 2:2 ҳисобида тугади. Бу дуранг натижа андижонликларга кумуш медаль келтирди. Улар мусобақалар давомида 41 очко тўплашди. «Звезда» хоккейчиларидан бир очко орқада қолган Свердловск армиячилари бронза медали билан тақдирланишди.

• *Тингланг, томоша қилинг* 5 ноябрь, пайшанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — Николай Ватигиннинг кунлари ва йиллари. Бадиий фильм. 2 ва 3-сериялар. 12.00 — А. Глазунов асарларидан концерт. 12.20 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.40 — Сенинг ленинча кутубхонанг. 17.10 — Мультфильм. 17.30 — Футбол. УЕФА кубоги 1/16 финал. Танаффусда — Дунё воқеалари. 20.00— Ҳужжатли фильм. 20.10 — Николай Ватигиннинг кунлари ва йиллари. Бадиий фильм. 4-серия. 21.30 — Время. 22.05 — Тантанали мажлис иштирокчилари сўзлайдилар. 22.15 — «Николай Батигиннинг кунлари ва йиллари». Бадиий фильм. 5-серия. 23.25 — Дунё воқеалари. 23.40 — Шахмат. Жаҳон чемпионати.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — Нега ва нима учун? 9.50 — Е. Кисин чалади. 10.25 Инсон. Ер. Коинот. 11.10 — Мультфильм. 11.30 — Ўз ерингдаги уй. 12.00 — «Тумандаги қирғоқлар...» Бадиий фильм. 1-серия. 13.05 — Концерт. 13.35 «Матвейнинг қувончи». Бадиий фильм. 15.10 ва 18.25 — Янгиликлар. 18.30 — Ҳамма учун ва ҳар бир киши учун. 19.00 — Ритмик гимнастика. 19.30 — Концерт. 20.15 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 21.30 — Время. 22.05 — Тантанали мажлис иштирокчилари сўзлайдилар. 22.15 — Хоккей. СССР чемпионати. 23.45 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.00 — Ритмик гимнастика. 7.20 — Тонгги тароналар. 7.30 — Ахборот. 7.50 — Салом, кичкинтойлар! 8.00 Нафосат. 9.00 — «Юзма—юз». Бадиий фильм. 10.15 — Инқилоб достони. Фильм-концерт. 10.55 — **Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси.** 18.30 — Совет Иттифоқи бўйлаб. 19.30 — Ахборот. 19.50 — Инқилоб ва адабиёт. 20.30 — Ахборот. 21.00 — СССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида Ўзбекистон кунлари. 21.30 — Время. 22.05 — Тантанали мажлис иштирокчилари сўзлайдилар. 22.15 — «Ҳаёт мазмуни». Бадиий фильми ижодкорлари билан учрашув. 23.15 — Ўзбекистон санъат усталари ва ижрочи ёшлари концерти.

УзТВ-II 17.55 — Ҳужжатли фильм. 18.45— «Қизил майдон» Бадиий фильм. 1-серия. 20.00— Экономикани бошқаришни тубдан қайта қуриш. 20.30— Телефильм. 21.00 — Пахта йиғим-терими — ҳамманинг ва ҳар бир кишининг иши. 21.30 —Время. **ФРУНЗЕ:** 22.05 —Қирғизистон Коммунистик партияси Марказий Комитети ва Қирғизистон ССР Олий Советининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси ҳақида репортаж. 22.35 — «Чичерин». Бадиий фильм. 1-серия.

Радио

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Меҳнат шарофати. 9.30 — Совет Ўзбекистони: одамлар, ишлар ва режалар. 10.45 — **Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Советининг Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишланган қўшма тантанали мажлиси.** 15.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 16.00 — Ишчинома. 17.00 — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигига бағишланган байрам концерти. 19.20 — Ёшлик. 21.00 — Халқаро кундалик. 21.10 — Элга хизмат — олий ҳиммат. 21.30 — Тошкент ва тошкентликлар. 22.30 — Радиотингловчиларнинг талабларига биноан концерт.

Ўзбекистон ССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитети коллективи республика радиосининг қишлоқ хўжалик эшиттиришлар бош редакциясининг катта редактори А. Абдураззоқовга отаси

Абдураззоқ ЖЎЛИБЕКОВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон халқлари тарихи музейи коллективи катта илмий ходим И. Тўхтиевга онаси

Ҳожарбиби ТЎХТИЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.